

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frittal fizetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERRESZTŐSÉGÉHEZ czimzandók. A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor, felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Értesítés pályázati ügyben. — Bereczki Máté és gyümölcsészetünk. — Némely takarmányféléről. R. J. — Méhészeti estélyek. Szentgyörgyi Lajos. — Szabályrendelet. — Egyveleg: Személyi hír. Gyümölcs árverés. Méhészeti mozgalom. Mezőgazdasági állapotról. Assicurazioni Generali. Felhívás. A pokla elvetése a teheneknél. A művajnak megkülönböztetése a természetes vajtól. A lovat fékező készülék. A lovak izzadása. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Értesítés pályázati ügyben.

Az 1883. évi november 12-iki ülésünkől hirdetett pályázati teljesen eredménytelen maradván, ezennel harmadik ízben tesszük közzé a következő

Pályázati hirdetményt. *)

Az erdélyi gazdasági egyesület, báró Jósika Sámuel másodalelnöknek az erdélyi gazdák VI-ik vándorgyűlésén Nagy-Enyeden 1883. október hó 15-én tett szives ajánlata folytán, Husz darab 10 frankos arany díjat tűz ki a következő pályakérdés sikeres megoldására:

Az erdélyi borvidék hazai szőlőfajai közül, melyek bizonyultak legjobbaknak?

A pályázónak a következőkre kell figyelemmel lennie:

1. Hazai szőlőfajok alatt az erdélyi borvidéken termelt és tiszta ültetésben kezelt vagy legalább külön szűrt magyar vagy tulajdonkép erdélyrészi borfajok értetnek, u. m. járdovány (fehér és fekete), kövér, király (fehér és fekete), sárfehér, bakator, som, leányka, rózsaszőlő, kadarka, hóviz, csóka, boglár, vékonyhaju, góhér, hazai muskotályok, stb. stb.

2. A pályakérdés kidolgozásánál mintául Gamauf Vilmosnak az egyesület megbízásából szerkesztett értekezése szolgál, mely 1879-ben a következő czim alatt jelent meg: „Az erdélyi borvidéken meghonosított szőlőfajok

közül, melyek bizonyultak be legjobbaknak?“ mely értekezést az erd. gazd. egyesület titkári hivatala kívánatra megküld. E szerint a pályamunkának ki kell terjednie arra, hogy az illető szőlőfajt leginkább hol és mily terjedelemben, minő magassági és égtáji fekvésben termelik; ismertetnie a fel- és altalaj minőségét, netán közel fekvő vizek (folyók, patakok vagy tavak) befolyását, az éghajlatnak hőmérséki s nedvességi viszonyait, valamint az uralkodó szelet; a metszési módot, a szüretelés állagos idejét és eljárását (lebogyózás, sajtolás stb.), a must további kezelését, főleg annak mikénti erjesztését, a pinczék minőségét, az első évben szokásos lefejtések számát és a bor elkészülésének idejét. Ki kell mutatnia miként áll el a bor a hordóban és miként a palackokban, valamint elősorolnia a bor jellemző tulajdonait. Továbbá minél több adat kívánatik a szesz és savtartalomra, a holdankénti termés átlag, a közép ár és arra nézve, hogy van-e elegendő kereslet? Végre mindezeknek alapján az illető borfaj értékességére nézve általános ítéletet kell mondania.

3. A pályanyertes munka tulajdonjoga az erdélyi gazdasági egyesületet illeti, ki azt az általa legcélszerűbbnek vélt módon fogja közzé tenni s elterjeszteni.

4. Az idegen kézzel irt pályaművek a szokásos jeligés levelek kíséretében 1886. január 1-én déli 12 óráig az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalához küldendők be.

5. A bíráló bizottságot annak idején az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya kéri fel; jutalom csak a besolútt becsü munkának adható ki.

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvárt, 1885. április hó 13-án tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

*) Erdélyrészi társasainkat, valamint a szaklapok t. szerkesztőseit tiszteltetve kérjük ezen „Pályázati hirdetmény“ szives átvételére.
Szerk.

Bereczki Máté és gyümölcsészetünk.*)

Ma ott állunk, hogy Amerika mezőgazdasági terményeivel a piacokon megver, szőlőhegyeinket pedig a fillokszera pusztulással fenyegeti s így a gyümölcsstermelés is volna hivatva a fenti veszteségekben részben kárpótolni; — hogy mily előnyös hazánk fekvése, éghajlata a gyümölcsstermelés üzésére, azt indokolni felesleges; sajnos azonban, hogy e kedvezmények dacára ezen gazdasági ág oly elhagyatott, hogy félni lehet, miszerint Amerika élelmes nemzedéke e téren is leszorít. Nem mintha nem voltak és lennének a pomologia terén buzgó szakférfaink, kik életükön át ezzel foglalkozva, iparkodtak a szakszerű gyümölcsstermelés tudományát a nemzet közkincsére tenni. Erdélyben n. Nagy Ferencz és a most is buzgón működő id. Bodór Pál s más lelkes férfiak munkálkodásainak már sikerült oly gyümölcsös kertet varázsolniok, melynek jövedelme a kis országrészben tetemes részt képvisel. Magyarországon Urbanc, Glockner, Bazsalicza, Entz Ferencz stb. sokat lendítették a gyümölcsészet terén a maguk idejében — de irodalmi hagyatékukon kívül mi sem maradt meg alkotásaikból. — Jelenleg Villási Pál, Balogh Ágost, Beucsik György, Molnár István stb. működnek ezen ág felvirágzásán — csak hogy sajnos kevesen vesznek erről tudomást, hisz az egyedüli szakközlöny „Gyümölcsészeti füzetek“, melyben erőiket угyszólván központosítják, oly csekély közönséggel rendelkezik, hogy az országd. egyesület támogatása mellett is alig bír fennállani.

E kis tábornak mint feje, vezére tünik ki Bereczki Máté, kinek rövid életrajzát alább veszik t. olvasóink. Hiszem, hogy csodálkozni fognak, midőn azt „Pomologische Monatshefte“—ből átvéve találják, minek magyarátat azonban abban leli, hogy buzgó pomologusunk tulságos szerény ember lévén, sobasem kereste az alkalmat, hogy feltünjék, s így történt, hogy általában a németek — kiknek n. nagy pomologusokkal Oberdieckkel levelezésben állt, — hamarabb és jobban ösmerték Bereczkit, mint mi.

Bereczki, Oberdieck — elhunyt német nagy pomologus — kérelmére 1872-ben közölte viszontagságteljes életének vázlatát, mi későbbben Lucas, szintén már elhunyt pomologus, kezeibe kerülén, azt 1882. már a fennebb jelzett folyóiratban közzétette, minek fordítása a következő:

„Magyar születésű vagyok, — irja Oberdiecknek Bereczki, — 1824-ben születtem Nógrádmegye Romhány községében. Atyám szegény sorsu kőfaragómester volt. Tizenegy éves koromban beadott a falusi iskolába, honnan már egy év múlva Vácra küldött a gymnáziumba, de itt csak egy évig segíthetett pénzzel. Már a második osztályban jobb módú iskolatársaimmal kellett korrepetálnom, hogy magamat föntarthatassam. Erre később még nagyobb szükségem volt, midőn Budapestre kerültem, hol a jog- s államtudományi szakmát befejeztem.“

„Magam szorgalmamból, mester nélkül, sajátítottam el a német és francia nyelvet annyira, hogy az e nyelveken írt műveket jól megérttem, de nem lévén gyakorlatom, egyiket se be-

szélem folyékonyan s ha e nyelvek valamelyikén írnom kell valamit, előbb anyanyelvemen kell föltennem a fogalmazványt s úgy fordítanom le németre vagy francziára. Biztos is vagyok benne, hogy fordításom tele van hibával, de hiszem, hogy azért mégis megértének.“

(Lucas e pontnál megjegyzi, hogy a hozzá Bereczkiül érkezett számos levél nem csak igen érthetőleg, de szépen is van írva németül.)

„1848/9-ben tényleges részt vettem a hazám szabadságáért vívott forradalomban, a miért aztán hét esztendőn keresztül kellett bujdosnom és lappanganom a győzelmes hatalom üldözése elől. Az általános amnesztia után nem kívántam e hatalom szolgálatába állni, nem engedték elveim, hazafiságom. Ez az oka, hogy anyagi helyzetem olyan szerény, hogy ma is csak magántanítósággal kell magamat föntartanom.“

„A természettől költői hajlamokkal levén fölruházva, korra ifjuságomtól olyannak tekintetem a gyümölcsfák nemesítését, mint a mi által merész kézzel nyul belé az ember a teremtés munkájába, tehát valami szentnek, nagynak. Önkénytelen holyongásom alatt, a hová csak sorsom vetett, mindenütt nemesítvényekkel jelöltem utamat. A hol csak egy vadonczot találtam, nem kértem én, Péteré-c vagy Pálé, — bejöttam a vidéken ismert valamely nemes fajjal.“

„Ha aztán hébe-hóba valamely nemesebb faj leírását olvastam gazdasági közlönyeinkben — gyümölcsészeti folyóiratunk akkor még nem volt, — azonnal megrendeltem, mert elolthatatlan volt bennem a vágy, hogy megszerezsem, tanulmányozzam s ha bevált, elterjesszem. Csakhogy e forró vágyam betöltését balsorsom, mely hánytvetett, sok ideig nem engedte s így visszafojtva bennem akkorára nőtt, hogy kedvező állásomtól — (1860-ban, mikor nálunk némi alkotmányos szellő kezdett lengedezni, körjegyző voltam,) — megváltam, mivel a sok irkálás nem engedett annyi időt, hogy némi kertészkedésben üdülhessek.“

„Magánnevelő lettem egy jó módú csanádmegyei kincstári bérliő gyermekei mellett, kihez tíz évre szerződtem. Szerződési időm épp ez évben (1872.) jár le.“

„Itt vette kezdetét az én gyümölcsészeti működésem; itt, a hol megérkezésem idején, csak néhány beteg meggy- és ákácza állt, mintegy négy magyar holdnyi gyümölcsöst rendeztem be, a hol most ezernél több fő áll, valamennyi a sajátkezű nemesítesem a legkülönbözőbb fajokból.“

„Midőn hozzá fogtam kertem alakításához, hogy magamnak minél előbb gyümölcsészeti ismereteket szerezzek, kérve kértem legjobb hírben álló akkori pomologusainkat, küldjenek számomra hiteles ojtó vesszőket s nevezzenek meg a külföldi irodalomból néhány kiválóbb gyümölcsészeti munkát. Egyik nem is felelt esengésemre, a másiknak vesszői, mint később kiderült, nem voltak hitelesek. Távól a fővárostól csak a véletlennek köszönhetem, hogy hazai pomologusaink közönye mellett választott szakmámban kissé tágabb látkörre szert tennem sikerült.“

„Tagja lettem a világhírű belga Van Mons-társulatnak s onnan 40 jó gyümölcsfajt hozattam; de nem azt küldték, a mit

*) Az alábbi cikket a „Vasárnapi Ujság“ 15-ik számából kivenatosan közöljük; szerzője Török Kálmán. Szerk.

rendeltem, hanem új, ismeretlen fajokat. Oda lett bizalmam a társulathoz is. Van Mons áldott emléke iránti kegyeletből tagja maradtam ugyan, ojióvesszőt azonban onnan nem hoztattam többé.“

„Majd a német gyümölcsész-egyletnek lettem tagja s itt végre föltaláltam, a mit eddig epedve, de hiába kerestem: eljuttottam az isteni pomologia kiapadhatatlan kuffejéhez.“

„Lassanként megszereztem a német pomologiai irodalom szellemi kincseinek gyűjteményét is, s néhány év óta magam is napszámoskodom hazánk gyümölcsészeti irodalma körül. Fájdalom, még most csaknem egymagam. Idősebb pomológusaink elnémultak, elpihentek.“

Igy létesítette Bereczki Mező-Kovacs háza majdnem 6 holdra terjedő s közel 3000 saját kezével ojtott gyümölcsfát tartalmazó kertet, melyről Villási Pál azt állítja, hogy Oberdieck halála óta az egyetlen hiteles gyümölcsészeti telep világrészünkben.

Megalkotta a kertet saját erejéből, megtakarított lezke-pénzéből — minden idegen segítség nélkül és egy oly helyt, hol a gyümölcsésznek, a talaj, égélj, a természet minden csapásával elkeseredett harcot kell vívnia. S ha tekintetbe vesszük, hogy mindezt egy bérlett földön tette, melyért Sármezey fizeti a haszonbért a kincstárnak s a bérlet felmondásával a nagy alkotású kert kitudja kinek a kezébe juthat, — csodálni lehet nagy pomológusunk páratlan buzgalmát.

Irodalmi téren is sokat működött, eltekintve kisebb szakközleményeitől, egy nagy terjedelmű munkát adott ki saját költségén: „Gyümölcsészeti vázlatok“ czimén. E mű három vaskos kötetből áll s az általános részleten kívül azon gyümölcsöknek adja leírását, melyek már nála bemutatották terméseiket s melyeknek valódiságáról össze vetve azokat a külföldi leírásokkal és képekkel, meggyőződhetett. Tartalmaz 271 körte, 219 alma, 107 szilva-faj részletes leírását.

Páratlan munka irodalmunkban s méltán hálára és elismerésre kötelez nagy pomológusunk tevékenysége, s bőségesen megjutalmazva érezné magát, ha látná, hogy önzetlenül teljesített fáradozása viszhangra találna a fiatalabb nemzedékben, kik hivatalosan a megkezdett tanait tovább terjesztene. Adja Isten, hogy ugy legyen!

Némely takarmányféléiről.

A zabos búkköny termelés módja sokkal egyszerűbb s közönségesebb, hogysem hosszú leírást igényelne, ez okból azt itt mellőzöm, csupán annyit jegyzek meg róla, hogy csaknem minden talajon sikerrel termeszthető, lehetőleg ugarolt földbe (őszi szántásra) vetendő; a trágyát meghalálja s a jókori vetést. A búkköny lehet $\frac{1}{3}$, sőt $\frac{1}{5}$ -de is a zabnak. Szokták keverve még tavaszbuza, árpa s rozsszal is vetni. Minél nedvesebb az égélj, annál kisebb arányra kell szorítani a zab mellett a búkkönyt.

Az általánosan kedvelt zabos búkköny mellett újabb időben kezdik a búkkönynek őszi féleségét — ott a hol a telet kiállja — őszi árpával; másutt buzával, de közönségesen rozsszal vetni.

A tavaszi búkkönynél az őszi több takarmányt szolgáltat, tehát termelése főképp ott ajánlatos, hol a tavaszi búkköny termése a szárazság miatt nem kielégítő.

Az őszi vetett búkköny tavaszkor igen korai zöld takarmányt szolgáltat; május elején, néhol már aprilis végén is vágható.

A tél zordságát s a tavaszi fagyokat inkább elszenvedí, mint bármelyik kalászos növény.

A tápértéke igen kitűnő s a marha szívesen eszi. Utánna még csalamádét vagy más korai terményt is vethetünk.

A talajban nem válogat, mint nem a tavaszi búkköny. Kétszeri szántásba vessük tavasziak után, szeptember hóban.

A búkköny két harmadát tegye a vetőmagnak. Egy kat. hold földbe vetnek belőle 65 kg. búkkönyt s 30 kg. rozst.

Legnagyobb termést ad tiszta ugarban.

Néha jókori vetés s nedves őszi mellett még a tél előtt is le kell vágni, mert oly buján fejlődik, hogy megdől.

A zöld takarmánynak valót idejében vágjuk, elvétni nem engedjük.

Az őszi búkköny rendszeren sarjutermet is hoz, melyet takarmánnyul vagy magnak lehet hagyni.

Sok helyen búkköny helyett az őszi borsót termesztik, ez tömegesebb takarmányt szolgáltat; tehát szénának inkább való a búkköny s zöldtakarmánynak a borsó.

Keverékvetésre szerezzünk be szt. János rozst, az bokrosabb.

Ára egy metermázsa őszi búkköny vagy borsónak 8—9 frt.

A szt. János (vagy szt.-iváni) rozst egy korán vetett rozst-fajta, mely kivált elszokott bokrosodni s ezen tulajdonsága által tűnik ki. Korán és sűrűn vetendő. Ha őszi zöld takarmányt akarunk nyerni — még nyárban — július vagy augusztus hónapokban el kell vetni.

Tavaszkor ez szolgáltatja az első takarmányt s azon kívül még a vetőmagot a sarju termése megadja.

Végül, midőn még a mohart, mint szintén igen becses takarmányt az illető gazdák figyelmébe — kik t. i. homokosabb talajon gazdálkodnak — ajánlanám, tegyünk még egy visszapillantást a takarmány készítésére s állítsunk fel néhány szabályt, u. m.:

1. A takarmányt megvétni semmiesetre se engedjük meg, mert akkor korósabb lesz, az állat belőle kevesebbet emészt meg s így virágzás alatt fogjuk a levágásához.

2. Inkább virágzása előtt vágjuk, mint utánna, mert puhább takarmányt kapunk, s az utánnövést nem késleltetjük.

3. Jobb ágasokon szárítani, mint a nedves földön, mert ágasokon a széna egyenletesebben szárad s gyorsabban is, s az eső benne kevesebb kárt tesz, mint ha rendekben a földön fekve maradt volna.

4. Inkább lábán maradjon pár napig a takarmány, mint eső érje s az kilugozza.

5. A nedves takarmányt rétegezzük szalma közé.

6. A kazlak alá gerendázatot készítsünk, hasznos azokba légvetető csöveket is rakni.

7. Felül szalmából jó takarót adjunk neki.

8. A kinek módjában áll, rakja fedél alá.

9. A takarmánnyal is úgy bánjunk, mint a hogy a gabonafélékkel szoktunk, közzük kévékbe s ha a földön hagyjuk, rakjuk kupokba, állogassuk fel őket. Becsük megérdemli ezt a több munkát, így könnyíti a behordást s kevesebb rész megy veszendőbe.

Tudnunk kell, hogy csak a takarmánytermesztéssel mehetünk át a nyári istállózásra, mint a hogy ezt már haladottabb s népesebb helyeken teszik.

A nyári istállózás mellett a gazda az állatokat egyformán s jobban is tarthatja, jobb husban, a tejhozam nagyobb s egyenlőbb, szebb és jobb állatokat is nevelhet, jobban gondozhatja, több trágyát nyer; tehát éppen a kisebb gazdáknak állna érdekében inkább az állattenyésztéssel foglalkozni s nemes állatokat nevelni, mint gabonaféléket termelni.

Továbbá takarmánytermelés mellett nem zsaroljuk a talajt, sőt javítjuk, mert bővebben trágyázzuk, azok a friss trágyát jól kihasználják, a gyomot irtják. Szóval minden növény alá, legyen az gabona vagy más kereskedelmi növény, a talajt tisztán és jó termőerő állapotban hagyják vissza.

R. J.

Méhészeti estélyek.

Az erdélyrészi oksz. méhész-egylet Kolozsvár központi tagjai a lefolyt téli saison alatt is szorgalmasan megtartották szokásos tanulmányi estélyeiket. Az öszejevetelek tudvaleg decz. 6-án vették kezdetüket s csak a legközelebb mult szombattal értek véget.

E lapok szükkerete nem engedte, hogy időről-időre érdeklődő ügypársainknak a történekről értekezéseket nyujthassunk, s éppen azért ugyszólva minden nevezetesebb mozzanat, irásos vagy szóbeli értekezés a „Kolozsvári Közlöny“ hasábjain látott napvilágot; melyek bizonynyal nem kerültek el tisztelt ügyfeleink figyelmét; s éppen azért itt csak rövid átalánoságban említünk föl egyet s más társas összejöveteleink eredményeképp.

Egyletünk megalakulása óta (1880. dec. 26.) tehát már öt télen át lankadatlan buzgalommal igyekeztünk fejteni méhészeti ügyünket s illetve tökéletesíteni magunkat ez áldásos foglalkozásban.

Csaknem mindannyi „estélyen“ részt vett az egylet tisztviselői karából Roediger Rezső 1-ső alelnök, Ábu József ig. alelnök, Gebhardt Döme pénztárnok, Szentgyörgyi Lajos és Kőmives Gerő fő- és altitkárok; ott látnak és élvezték tapasztaltdús társalgását az öreg Hutter Sámuel és Tamási János bácsiéknak. A gyakori látogatók közé tartoztak még Kulisseki Endre egyleti méhész derék fiatal társunk, Hatházi Ferencz, Voith Gergely, Bodor László, Konrád Lajos, Nagy Dániel, Csiki János József, Fodor Gyula, Wipf József, Schottel Albert, Barkó Ferenczné, Gebhardt Döméné, Szabó László, Benkő Mihály, Glück József, ifj. Pataki Sándor ügypársaink.

S részt vettek még egyszer másszor Pap Anna k. a., Mu-

csi József honv. főhadnagy, Reinbold Ölvér, Hirschfeld Sándor, Jártó Imre; Kerekes János és Katona József érdeklődő építész társaink, — s nagy kedvteléssel hallgatták a műmehészet körébe tartozó fejtegetéseket — ujabbnál ujjabb fölfedezések és vivmányokról szóló értekezéseket és vitákat.

Az előadói tisztet, legtöbb esetben, Roediger, Ábu, Gebhardt, id. Hutter Sámuel és Szentgyörgyi teljesítették, oly szemelvények föltüntetése által, melyek egyáltalában a műmehészet előnyeit bizonyították az eddigi „parasztikas-rendszer“, s illetve átmeneti kaptárok rendszere fölött.

Legnevezetesebb esélyünk mindazonáltal mégis a mártius 7-iki volt; mintegy 22 tag jelenlétében, mely alkalommal egyszersmind összehasonlító izelő is rendeztetett a több helyről összehozott szebbnél-szebb és finomabb lépes és pergetett mézekből.

Hogy a városnak ugy bel- mint külterületén termelt mézei közt könnyen fölfedezhető különbségek észlelhetettek, természetes dolog; azt azonban mindannyjáról már akkor kimondtuk, hogy kivétel nélkül megelégedésünkre szolgáltak. S hogy ez alkalommal egyet sem emelünk kiválóan a többi fölé, azon elvből tesszük, hogy t. i. egyik a másiknak eo ipso ne állja utját, ne rontsa jó hírnevét.

Legkülönösebbnek tünt föl az, hogy ma már (pár év óta) benn a városban levő méhesekből való méz is oly kifogástalan, mint bár melyik mező részben termelt igazi nektár. Minek oka abban rejlik, hogy t. i. az eddig szokásos kereskedési szempontból üzött szabaddeli kora őszi mézszüretelés zárt helyen eszközölték; s így méheink nem lehettek kiteve annak, hogy ily helyekről fertőztessék meg mézkészleteiket, s ennek fogyasztása következtében aztán tavaszra mindannyian még életükkel is lakoljanak. Sok gyötrődésébe is került egyel. előjáráságunknak, mig ez igen óhajtott eredményre jutott; de hála a Gondviselésnek s fennköltebb szellemü ujjabb mézkereskedőink belátásának, meg van mentve benn a városban is méhészetiünk, nem hullván el betegség miatt — tudomásunkkal — egyetlen méhesalád népe. Igaz, hogy e körülmény egyfelől a mulakok használatba vételének is tulajdonítható, de másfelől áll ez régi parasztikas-rendszerünk tekintetében is.

Különösen nevezetesnek mondható ez idei estélyeink működéséből az egyleti két alelnök (Roediger és Ábu) azon nézet különbsége, melyet a méhek tavaszi ápolása s illetve speculativ etetése tekintetéből a jan. 10. és 17-diki estélyeken csaknem hajszálíg meggyőző okadatolásaikkal az ügy tisztázása érdekében kifejteni törekedtek. Megjelentek ez értekezések is a „Kolozsvári Közlöny“ január 24-diki s folytatólagos számaiban, s jöni fognak a szerkesztő ur igérete szerint a Buziási „Magyar Méhben“ is s azokból aztán választhatnak maguknak tisztelt ügyfeleink álláspontot. Mi azonban, a kik még magunk is tulajdonképpen ez év folytán határozott próbákat tenni ugy egyik, mint a másik eljárással, határozott álláspontot magunk sem foglaltunk, s így a következtéstől várjuk az igazi praktikus megoldást, intézkedvén affelől, hogy mindkét elv — egy-két pár családdal — egyleti méhesüakben is pontosan keresztül vitessék.

Az eredményt — annak idején — kedves kötelességünknek ismerendjük ügytársaink tudomására juttatui.

Hogy belvárosi méhészkedésünkkel kapcsolatosan a közelmizei s így a Házsongárdi méhészkedésekre is ki volt mondva a halálos szentencia, mindnyájunk előtt ismeretes, a fön n jelzett kedvező fordulat azonban ezeket is éppen úgy megmentette, a miképp azt óhajtottuk, és óhajtottuk mindenestre azon körülményből folyólag, miszerint egyleti pavillonunkat is itt (a Házsongárdban) állítottuk föl, s hol még az első egyl. évben csaknem minden méhesaládunk népe vérhas s más ebből származó betegségek miatt, más privátusok gyönyörű telepeivel együtt tönkre silányult.

Másképp van ám ez már pár év óta, — és különösen a mult — különben elég silány nyári saison és legközelebbi telelést illetőleg: mert nem hogy semmi baj be nem állott egyleti méhesünkben, de jó lélekkel mondhatjuk, hogy ennek ügye minden tekintetben kitünően sikerült; méhesaládainkban — cirka 68 — igazában minden utánzásra méltóan ment végbe; s hisszük, hogy a már-már mutatkozó új évvel teljesleg meggyőzendünk minden kételkedőt m üméhszetünk áldásos volta felől s általánosíthatjuk azt még azon körökben is, melyek eddig csak kicsinylőleg tekintet erre.

Legközelebb, téli estélyezésünk áldásos működése eredményeképp tüntethetjük föl derék „udvarhely megyei körünk“ megalakulását már közel 60 taggal, s azt az általános érdeklődést, mely szűkebb körü hazarészünkben is oly élénkké kezd válni.

Elismerőleg kell fölemlítnünk a Háromszék megyei tanitói kar lelkesült elhatározását szintén „egyleti méhészkörre“ alakulásra; — Bihari Zsigmond lankadatlan buzgalmu ügytársunk közbenjárása következtében alakuló félben levő „Kutyfalvi-köri“ méhészkört; Gábos Dénes Héjasfalvi derék ügyfelünk azon elhatározását, hogy ő is e hó 23-án tartandó tanitói közgyűlésen a „Nagyküüllő megyei méhészkört“ életre hívja.

Hasonló értesüléseket vetünk Szolnok-Dobokából, Hunyad megyéből s más vidékekről.

Ötödik évi működésünk sikere ime ez!

Köreink igényeihez képest átdolgozott alapszabályainkat“ várva-várjuk a ministeriumtól s hisszük, hogy mielőbb ügyfeleink kezeihez juttathatjuk.

Hogy még miket eredményezett munkálkodásunk, azt közelebbi „befejező“ cikkünkben szintén elmondjuk.

Szentgyörgyi Lajos.

Szabályrendelet a korcsmárlási jog gyakorlata érdekében.*)

1. §.

Bort és bármí néven nevezett szeszes italt árulni, vagy cserélni, álló, ülő vendégeknek, vagy átutazóknak, vagy hely-

*) Ezen mintaszabályrendelet lett a mai számunk mellékletül közlött közgyűlési jegyzőkönyv 126. számú határozatából az erdélyre-szi t. törvényhatóságoknak megküldve.
Szerk.

ben saját szükségleteikre azt részletekbe felosztani a községekben bent, vagy azok határain senkinek másnak, mint a korcsmajog tulajdonosának, vagy bérlőjének áll szabadságában, a közigazgatási s rendőri intézkedések kellő figyelemben tartásával. Ott, hol a korcsmajog gyakorlata limitálva van, csak ezen limitáció értelmében gyakorolható és sem tulajdonos, sem bérlő ezen limitáció határán, helyén tul nem terjeszkedhetik.

2. §.

Saját használatra vett italokat csak saját személye, családja, cselédjei, napszamosai által, — ha az a béren vagy napszám díjon kívül adatik — lehet fogyasztatni; de másokkal pénzért, vagy pénzáruért elcserélni tiltatik.

3. §.

A fennálló kormányi rendeletek értelmében szeszes italokat bepecsételt üvegekben a meghatározott áron, csupán bejegyzett czégü kereskedőknek szabad árulni és ezt is csak azon esetben, ha ezen szeszes italok árulása nem a főüzlet; hanem más kereskedelmi cikkek mellett mint mellékület gyakoroltatik; olyképpen, hogy a többi cikkek forgalmi értékének 20 %-át meg nem haladhatja.

4. §.

Az 1. és 2. §. ellen vétők, italuk elkobzásán kívül 20 frttól 50 frtig terjedhető pénzbírsággal fenytíthetők; visszaesés esetében 50 frttól 100 frtig büntetethetnek.

5. §.

A 3. §. ellen vétők, ha a szeszes italokat pecsételt üvegekben, nem mint mellék, hanem mint főüzletet gyakorolják; vagy álló, ülő, átutazó vendégeknek ott a helyiségben, vagy helyiség előtt korcsmai üzletszerű megívás végett adják; vagy a rendeletek ellenére kisebb ürméretű üvegekben árulják, az üveget más árban visszaveszik, mint az meghatározva van; — első esetben italuk elkobzásán kívül 50 frttól 100 frtig, visszaesés esetében 100 frttól 200 frtig büntetethetnek; ismételt visszaesés esetében pedig ezen italok árulásától végképen eltiltatnak.

6. §.

Minden kihágási esetekben a kiszabandó büntetésen kívül a csonkítást tevő az eljárási költségekben is elmarasztalandó.

7. §.

A pénzbírság behajthatlansága esetén az 1876-dik évi XIII. t. cz. VI. fejezete 107. §-a szerint kell eljárni.

8. §.

A korcsmaüzlet ellen kihágók tetten érésének előmozdítására a községi előljáráóság a tulajdonos vagy bérlő, vagy megbizottja felszólítására köteles közbenjárni.

EGYVELEG.

— Személyi hir. Az erdélyi gazdasági egylet titkára Gamauf Vilmos e hó 19-én távozott Budapestre, hol mint az egylet képviselője a kiállítás egész tartama alatt tartózkodni fog. Címe: Kiállítási tér, mezőgazdasági csarnok.

— Gyümölcsfa árverés. Az erdélyi gazdasági egyesület köztelkén (agyagdomb-utca 1. sz.) még el nem adott 3—4 éves alma- és körte-csemeték f. hó 22 én az az szerdán délután 3 órakor el fognak árvereztetni, melyre a venni szándékozókát ezennel tiszteletteljesen meghívja az elnökség.

* * *
— Méhészeti mozgalom. Az udvarhelymegyei „Méhész kör“ igazgató választmánya Székely-Keresztúron, a f. képezde termében május 2-án d. u. 3 órakor gyűlést tart, melyre a választmányi tagok tisztelettel meghívotnak. Tagtársainkat az aláírási iven beküldésére kérjük s egyidejűleg felhívjuk, hogy a hátralékban levő tagsági és lapdíjakat a gyűlés megnyitása előtt az egyesület pénztárnokához beszámolni ne feledjék. Székely-Keresztúr, 1885. ápril 13. Pálfi Lajos, s. k. igazg. alelnök. Varga Ferencz, s. k. titkár.

* * *
— A mezőgazdasági állapotról a földmivelési ministeriumhoz beérkezett jelentések szerint az őszi vetések az utóbbi esőzések folytán sokat javultak, úgy hogy azoknak állása jelenleg megnyugtatónak mondható. Gyengébben állanak a felvidéken és Erdély némely részeiben.

A tavaszi vetési munkálatok ugyszólván az egész országban befejeztettek, sok helyen kikeltek, sőt a déli vidékeken, nevezetesen Bánátban már szép zöldülő vetések is láthatók.

A kapás növények ültetése, a tengerit kivéve, folyamatban van; ugyszintén a szőlőmetszés és döntés is.

A takarmányhiány leginkább a felvidéken, Dunántúl és Erdélyben érezhető.

A háziállatok egészsége általában kedvező volt.

Győr és Moson megyékből beérkezett jelentések szerint az ősziekben drólféreg mutatkozik.

* * *
— Assicurazioni Generali. E társaság legújában díj-táblázatot bocsátott közre, mely szerint az életbiztosítási ágban, egyelőre halál és elélés esetére azonnali vagy meghatározott esedékességgel szóló vegyes biztosításokra nézve egy osztályt állított fel, melyben a biztosítottak a nyereségyen százalékat kapják oly módon, hogy az a biztosításnak három évi fennállása után évenként az igényre jogosultak közt osztatik fel, a mérlegből netalán eredő veszteséget azonban kizárólag a társaság viseli. Az Assicurazioni Generali, mely mindenkor azon van, hogy a közönség méltányos kívánalmainak lehető legjobban megfeleljen, első volt azok közül, melyek az életbiztosítás terén igen liberális biztosítási feltételek életbe léptetése által dicséretre méltó reformokat hoztak be és ugy ez által, valamint új biztosítási módosítások létesítése által az életbiztosítás terjesztése körül nagy érdemeket szerzett. A 80%-nyi nyereségyenrészesítés oly újítás, mely az életbiztosítás népszerűsítése érdekében bizonyára igen czélszerű, annál is inkább, mivel az ezen társaságnál az 1852-ik év óta az egyszerű halál-eseti biztosításokra nézve fennálló nyereségyenrészesítési osztály a résztvevőknek 29.77%-nyi állagos osztalékot fizetett ki.

* * *

— Felhívás. „Kalauz a méhtenyésztés gyakorlatában“ című kézikönyvem a sajtó alól kikerülvén, — ajánlom azt a méhészet iránt érdeklődők figyelmébe. Ezen műben leraktam eddigi tanulmányaim, tapasztalataim eredményét. Határozott és alapos utmutatást iparkodtam adni a kezdőknek úgy mint a már gyakorlottabb méhészeknek. Figyelemmel voltam a kupos kasokkal méhészkedőkre is; mert azokat sem akarom ott hagyni a teljes sötétségben: hanem, meg akarom világítani nekik is, azon okszerűbb irányt, a melyet követve, bizonyára több sikert látandnak méhészetükből, mint az általuk eddig követett helytelen módon. Ezen könyvem hat és 3/4 ivre terjed, 19 ábrával megvilágítva. Árát 60 krra szabtam. Felkérem azért mindazon méhész társakat, a kik ezen művet megszerezni érdemesnek tartják, kegyeskedjenek a postabérrel együtt 65 krt postautalvánnyal Budapest, Gizella-ut 2632. sz. a lakásomra megküldeni. Dömötör László, az országos méhészeti egyesület alelnöke, méhészeti vándortanító.

* * *

— A pokla elvetése a tehénknél. Ha a pokla elvetése egy istállóban levő több tehénnél rendes borjazás mellett nem történik kellő időben, kényszerítve vagyunk azt a feltevést elfogadni, hogy az ok az etetés mikéntjében rejlik. Hogy az állatok egyéni tulajdonságai ezen késedelemnél valami szerepet játszanának, nem fogadható el, mivel egyik évben e baj az istállóban majd minden tehénnél, még a jövő évben egy állatnál sem lép fel. A takarmány befolyása oly módon gondolható, hogy az, az anyaméh izomzatára gyöngítő hatást gyakorol. Áll egy ily eset, úgy meg lesz nehezítve a peteburok elválasztása és így az ugynevezett pokla elvetése is hátráltatik. Azért látjuk némely évben, melyben az állatok rossz termés miatt, nem jól lesznek takarmányozva, e kellemetlen baj nagyobb mérvben lép fel. Vannak esetek, hol az egész istálló tehenei, e bajban szenvedtek, mivel azok nagy mennyiségű moslékot és szalma szecskát kaptak takarmányul, kevés erőtakarmány mellett. Lehetséges azonban az is, hogy tulgazdag etetésnél ugyanaz tapasztalható és így nevezetesen a malátacsira intenzív takarmányozása által, időnként nagy mértékben előléptek. Ezen kellemetlen bajtól legjobban a takarmányozás szabályozása által tarthatjuk magunkat távol. (G. L.)

* * *

— A művajnak megkülönböztetése a természetes vajtól egy newyorki vajkereskedő állítása szerint igen egyszerű. „A piacok,“ mondja az említett kereskedő, el vannak árasztva művajjal, mely szüre és izre annyira hasonlít a természeteshez, hogy e tulajdonságai által éppen lehet emettől megkülönböztetni. Minket kereskedőket nem lehet azonban megcsalni, mert igen egyszerű módon azonnal megismerjük, melyik művaj és melyik természetes. Eljárásunk abban áll, hogy a kés pengéjének lapját végig húzzuk. Ha a vaj művaj, az ugynevezett oleo-margarin, ugyanazon a helyen, a melyen a kést végighúztuk, fehér lesz és vízcepppek mutatkoznak rajta. Természetes vajnak a színe nem változik meg és vízcepppeket sem látunk ott, a hol a kést végighúztuk. A művaját arról is

lehet megismerni, hogy a forró lábasban sísteregve fröcszen ki belöle a víz, melyet minden művaj kisebb-nagyobb mennyiségben tartalmaz. (Sz. B. G. L.)

— A ló nekivadását gátló készülékre kapott szabadalmat Walley V. O. Manchesterben. A kocsis vagy lovas e készülékkel rögtön nagy nyomást gyakorolhat a nekivadó ló légsövére s lélekzete elfojtásával azt megállásra bírhatja. E nyomást addig fejtheti ki, a meddig neki tetszik s azt rögtön meg is szüntetheti. A ló nyakára ugyanis keresztben egy szijdarab vagy egy darab kender-heveder vagy bármí anyagból való szalag alkalmaztatik, a melynek a ló nyakának két oldalán levő mindkét végére erős fémkarikák vannak erősítve. Ugyanily karikás szijdarab alkalmaztatik a ló nyakának alsó részére úgy is, hogy légsövét körülfogja. Az alsó s felső szalag karikái selyemzsinórral vagy kötéllel, vagy keskeny szijjal úgy köttetnek össze, hogy e zsinór megrántására a ló nyakán levő szalagok összehuzatnak. A zsinór megrántásával tehát a lovas vagy kocsis a szijas nyakló összehuzása által, nagy nyomást intézhet a ló légsövére. Az alsó karikák még rugalmas szalagokkal vannak a zabola karikáival összekötve; e kapcsolat által a nyakló azonnal ismét megnyulik, mihelyt a zsinór huzása megszűnt. A két alsó karika egybekötő szij vagy heveder segélyével fölsatolható, mi által a nyaklót kényelmesen lehet a ló nyaka köré tenni. A karikákat kis csigák is pótolhatják, a zsinórt keskeny szij és a rugalmas szalagokat tekercsrugók. E készülékkel a zabolatlan ló is megfékezhető s megállásra bírható. (G. K.)

— A lovak izzadása belső bajokra, s különösen emésztési zavarokra enged következtetni. Azért mindenkélett óvatosoknak kell lennünk. Könnyű diéta, pontos takarmányozás, figyelmes bőrápolás, megvonása a túlgazdag és voluminos takarmánynak, azon pontok, melyeket figyelmen kívül hagyunk nem szabad. Legcélzszerűbb adagolnunk tiszta zabot kevés szecskával és jó minőségű szénát. Burgonyát és korpát etetni kerüljük. Ha az állat a zabot megemészteni nem bírná, zuzzuk meg. Örölni nem kell. A lovak izzadása ellen az alleopathianak szere nincs, a homöopathia kettővel rendelkezik, ezek pulsatilla és sepia. A gyógykezelésnél kísérsük meg először a pulsatillát, három nap egymásután adagolva naponta (5 cseppet ostyán) és pedig egy órával a takarmányozás előtt, esetleg után, ráhelyezve az ostyát az állat nyelvére. Ezután három napi szünetet tartva, ismét a fenti szerint adagolunk, hiven feljesítve 12—15 napig. Várjuk be ezzel egy pár hétig a hatást. Ha ez még 4 hét után sem nyilvánulna úgy vegyük alkalmazásba a sepiat ugyanoly módon, a mint azt a pulsatilla használatánál ismertettük. Utógyógykezelésül ajánlatos május hónapban zöld takarmányt adagolnunk és pedig a legjobb minőségű rétiszenát, abból is csak az első vágatot. (G. L.)

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár april 16-án. Összes felhajtás 3341 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 71 db. bika, 1072 db ökör, 550 db vágó tehén, 243 db. fejős tehén, 58 db. bival, 989 db. borju, 354 db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 120—265 frt, ökör páronként 200—395 frt, vágó tehén páronként 190—280 frt, fejős tehén darabonként 130—180 frt, bival páronként 165—250 frt, borju darabonként 6—25 frt, bárány páronként 4—8 forint, juh páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 53—56 frt, tehénhús 49—54 frt, borjuhús 60—65 frt, bivalhús 46—50 frt.

Pozsonyi marhavásár april 20-án. Összes felhajtás 1728 darab, és pedig 1427 darab magyar, — darab lengyel és 301 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 59—63 frt, lengyel — frt, német 54—63 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lában darabonként — — frtot fizettek.

Bécsi marhavásár april 20-án. Összes felhajtás 2613 drb és pedig 1068 drb. magyar, 831 drb. lengyel és 714 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 61—62 frt, lengyel 50—58 frt, német 50—62 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lában darabonként — — frtot fizettek.

Köbányai sertésvásár april 17-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölesönelőlegező részvénytársaság jelentése.) Az e heti üzlet a csekély fogyasztás folytán lanyhább volt, az árak gyengén tartották magukat.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—320 klg. nehéz 44—45 krral, 180—240 klg. nehezek 43—44 kr. Öreg 300 klg. túli nehéz 41—42 kr, vidéki sertés 42—44 kr. Transitóban: szerbiai 40—42½ kr., románia 40—43 kr, tüskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 8642 darab, összes elhajtás 5810 drb.

Bécsi sertésvásár april 14-én. Összes felhajtás 5860 drb. és pedig 1424 drb. nehéz, 1859 drb. közepnehéz és 2577 drb. süldő. Árak 100 kilonként: nehéz 40—41 frt, közepnehéz 37—39 frt, süldő 34—43 frt; szalonna és zsir 43—49 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

A
magyar gazdatisztek és erdészek
segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állasközvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

Krocsák G. Emil,

e. ügyvezető.

(16—52.)

(3.)

Az erdélyi gazdasági egylet közgyűlése

1885. márczius hó 29-én.

Tartott elnök Báró Kemény Gábor elnöklete alatt; jelen voltak — számos külön meghívott vendégen kívül — a következő tagtársak: Szabó József, Báró Josika Sámuel és Báró Bánffy Ádám alelnökök, Báró Apor Károly, Balla Pál, Báró Bánffy Albert, Báró Bánffy Dániel, Báró Bánffy Ernő, Békéssy Károly, Benigni Sámuel, Betegh Sándor, Gróf Bethlen Gergely, Dr. Berde Áron, Bodor Antal, Boér Sándor, Dávid Antal, Eöry Tivadar, Gróf Eszterházy Kálmán, Filep István, Dr. Finály Henrik, Gáál Gyula, Hantz Pál, P. Horváth Kálmán, Báró Huszár Sándor, Inczédy Sámuel, Dr. Kein Adolf, Kiss Károly, Gróf Kornis Victor, Lázár Ferencz, Gróf Lázár Jenő, Lészay Ferencz, Gróf Mikes Miklós, Mucsi József, Nagy Lajos, Ritter Gusztáv, Sárosy Pál, Sigmond Dezső, Simay Lukács, Sipos Gábor, Szabó Samu, Szenkovich Márton, Szentgyörgyi Lajos, Dr. Szentkirályi Ákos, Tauffer Ferencz, Végh Bertalan, Velits Károly, Vörös Sándor, Báró Wesselényi Ferencz, Zeyk József, Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok, Molnár Sándor, egyleti ügyvéd; a jegyzőkönyvet vitte Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

116. Alelnök Szabó József felkéri az összegyűlt tagtársakat, hogy az elnök meghívására külön küldöttség kéressék, mire nézve javaslatba hozza Báró Josika Sámuel alelnököt, Sigmond Dezső és Zeyk József tagtársakat

— a küldöttség rövid időn vissza térvén, elnök zajos éljenzéssel üdvözöltetvén, székét elfoglalja. —

117. Elnök: Tisztelt Gazdasági Egylet!

Három éve mult el annak, mióta szerencsém van a tisztelt gazdasági egyletnek elnöki méltóságát viselni. Három éve a terhes küzdelemnek és erős megpróbáltatásoknak.

Nem mintha az égnek különös csapásaival kellett volna szembe szállanunk; nem mintha éh-inséggel, szokatlan árvizekkel, mindent felperzselő szárazsággal, vagy döghalállal kellett volna küzködnünk: a termések ugyan nem voltak valami fényesek, de azok hiánya általános inséget nem okozott; mindamellett is igen nehéz napokat élt át országunk, mert terményeinknek és gyártmányainknak az ára fokozatosan lejjebb szált és a csapás tetőzésére a hanyatlás nem egyszer rohamosan és merőben váratlanul köszöntött be. Meg van inogva az üzleti biztosság érzete; gyakran beköszönt a jövedelmek apadása, vagy legalább a pénz értékének hanyatlásával nem arányos emelkedése, és néha a bukás.

Gazdasági krízisnek, válságnak szokás ezt nevezni. — Mindenekelőtt legyen szabad megjegyeznem, hogy ezen tovább és tovább harapódzó érték hanyatlás és bizonytalanság nemcsak a gazdasági nyersterményekre és gyártmányokra, hanem a kézi és gyári mű produktumaira is kiterjed; és esetleg sújtja nemcsak a földbirtokost, kézművest és gyárost; de ha ezek jövedelmükben hanyatlanak, sújtaná a kereskedőt is.

Talán első gazdasági termelvény volt, a minek ára egyszerre igen nagyot csökkent, a birka-gyapju. Ezelőtt 20—25

évvél egyszerre azon találtuk magunkat, hogy saját piacainkra versenyez Ausztrália, Afrika és Dél-Amerika. Legelőbb mutatkozhatott a verseny egy oly értékes tárgynál, mely vám-mázsánként 80—100 és több frtot is ér. Ily tárgy könnyen elbir egy pár frt szállítási költséget; tényleg egyszerre a világ versenyével állottunk szemben. Az eredmény az lett, hogy azon gyapju, mely ezelőtt 20—25 évvél mázsánként 120—130 frtot ért, jelenleg 80—90 frton kelt.

Nem tagadhatni, hogy a gyapju árának ezen lehanyatlásában hatással volt az is, hogy a technika előhaladása folytán a már elhasznált gyapjuszövetek foszlányaiból jelenleg képesek új szövetet készíteni. Ezzel azonban szemben áll az, hogy az öltözési luxus terjedésével nagyobb és nagyobb körben használnak most azok is gyapjuszöveteket, posztóféléket, a kik régebben a nélkül éltek. Ugy, hogy ha nem olvashatnók hétről-hétre, hogy Angliába az aukciókra hány ezer és hány tizezer zsák gyapju érkezett Ausztráliából, meg a Jöreménység felől, meg Braziliából, oly végtelen nagy területekről, hol nincsen tél, de van igen dús növényzet, s a számtalan juh-nyájuk — mondhatni gondozás nélkül — félvad állapotban tenyésznek, kétségen kívül sokkal magasabb volna saját hazai gyapjunknak ára.

Buzát és egyéb gabonaneműeket még 20—25 évvél ezelőtt is, bármennyivel is rendelkezünk volna itthon, nemzetközi forgalomba hozni képesek nem lettünk volna. Hozzáférhető tengeri kikötőnk nem volt; lefelé a Dunát elzárták a vaskapui katonai raktárak, felfelé a Pozsony és Gönyő között levő most is rosszul hajózható Duna-szakasz; és végre is a Duna maga az ország nagy részére nézve nem volt hozzáférhető, vasutaink nem voltak. Csaknem egész gabona- és lisztkivitelünk a vasutak építésétől számítható. Mert hiába vinnők Tokajból Szolnokra és onnan Szegedre a buzát; Marosvásárhelyről Nagyenyedre vagy Dévára a török buzát: egyik helyt csak úgy feltalálható, mint a másik helyt. Hogy exportunk lehessen, oly közlekedési eszközökre volt szükségünk, melyek folyamaink mentéről a termést összegyűjteni és továbbítani képesek voltak. Egy pár esztendeig, 867—868-ban a gabona és főleg buzakivitelével igazi kincsbányára talált az Alföld. Jó volt a termés, nagy volt a bevetett terület, kitünő volt az ár. Ugy látszik csak pünkösdi királyság volt. Tessék csak egy pillantást vetni a statisztikai adatokra, azóta mily óriási mértéket öltött, az észak-amerikai egyesült államoknak, Oroszországnak, Indiának sat. productiója.

Már csak az Egyesült-Államoknak termelése és kivitele mellett is hazánk termelő képessége és kiviteli ereje elenyészik. Az árak pedig, miutau oly árakkal állunk szemben, melyek a földgömbön elérhető legolcsóbbak, szintén hanyatlanak. Itt pedig már nem oly áruról szólunk, mint a gyapju, melynél a közepes minőségű métermázsánként 130—150 frtot ér, hanem olyanról, mely 8—10—11 fitra tehető. Oda szállott ugyanis alá a szállítási költség, különösen vizen és legfőbbként a tengeren való szállítás, hogy nem forintokért, hanem mondhatni krajczárokért a fél földgömbön végig viszaok egy métermázsá terhet.

Nem fogom egy sereg számadat felállításával untatni a t. gazdasági együletet, csak azt kívánom felhozni, hogy Fiuméből a tömeges szállítás gőzhajón tonnánként 13—14 shillinget tesz Glasgowig, tehát mmázánként 65—70 krt aranyban, akkor, midőn a távolság Fiumétől Glasgowig a nagy kerülés miatt, a mit az adriai tengeren Olaszország mellett végig és a Középtengeren hosszában, a gibraltári szoroson keresztül tenni kell, nagyobb, mint Glasgowntól New-Yorkig. Ez tengeri szállítás. Erdélyből Pestre egy mmáza teher szállítása, 60—70 mértföldre, körülbelül szintén egy forint; Budapestről Fiuméig mintegy 80 mértföldre valamivel több egy forintnál. Ez vasuti szállítás. A mezőségről Kolozsvárra való szállítás, 6—7 mértföldről, tesz gyakran 30—40 krajczárt, ha egyáltalán lehetséges. Ez a tengelyen való szállítás.

Közlekedési viszonyaink jelen állásában senki se csodálkozzék rajta, hogy ha a saját magunk gabonája árát itthon lenyomja a világ piaczára dobott nagy mennyiségű amerikai vagy orosz, egyiptomi vagy indiai buza.

Tovább mehetnék a példák kutatásában és kiterjeszhetném azokat a földmivelési nyers cikkekről átmenve a fél és egész gyártmányokra, sőt kiterjeszhetném a földmiveléssel közvetlen összeköttetésben nem álló nagy-ipar gyártmányaira is. Nem akarom azonban a t. gazdasági egyület figyelmét terhelni a cukorgyártás calamitásainak elszámolásával, sem az amerikai szalonna, disznózsír esélyeinek mérlegelésével, sem a vasipar tultermelésével és a vasarak ezzel egybekötött leszállásával; az, a mit itt kiemelni akarok az, hogy: jelenleg úgy, a mint bármely terményre, vagy gyártmányra nézve nagyobb szükség mutatkozik, az egész világ termelői és gyártói azon törik fejüket, miképen lehetne legolcsóbban és legnagyobb mértékben előállítani a kívánt cikket és az előállítás után világpiacra szállítani; az eredmény rendszeren tultermelés, nagyobb kínálat, mint kereslet, az áraknak hanyatt-honolok esése, a mely gyakran oly váratlanul köszönt be, mint a múlt esztendőben a komló árának lecsappanása.

Ezt nevezik jelenleg közönségesen a földmivelésre vonatkozólag agrikulturális krízisnek, válságnak.

Az elnevezést egészen korrektnek nem tartom. Krízisnek ugyanis a bajnak egy oly összpontosítását szoktuk nevezni, a mely bizonyos határvonalon túl vagy a végveszélyt, vagy a biztos javulást adja meg. A világ nem fog elveszni; a baj pedig az egész világra és nem kizárólagosan a miénk. Küzdeni fog és fel fog épülni. Nem válságnak nevezendő helyesen, nézetem szerint a jelenlegi állás, mert igen tartok tőle, nagyon hosszúra fog nyulni. Hajlandó vagyok a jelenlegi agrikulturális viszonyokat egy fejlődési stádiumnak fogadni el. Hiszen az egyszerű következménye annak, hogy a technikai ismeretek nagy mértékben kifejlődtek és elterjedtek; a gazda és gyáros igen nagy mennyiséget termel olcsón és a közlekedési eszközök jelen fejlettségében a termelvény vagy gyártmány a világnak mondhatnám bármely pontjára dobható. Itt tehát a termelő és gyártó mindig azzal konkurál, a mi előállítható oly árban, a hol az előállítás legkevesebbe kerül. A fogyasztó pedig szükségletét

onnan fedezi, a hol azt számára legolcsóbban megszerzi a kereskedő, meghozza a gőzhajó vagy gőzkocsi.

Igy állana a dolog a teljesen szabad világ-iparral és világ-kereskedéssel szemben, közbelépnek azonban a védvámok és az államok speciális védekezései vagy más ipar irányában; közbelépnek az u. n. „pénzügyi vámok“, melyeknek első sorban való feladatuk az államok javadalmait öregbíteni és ezek a helyzetet még sokkal szövevényesebbé teszik és a bizonytalanságot fokozzák.

Szabad kereskedés a maga eszményi egészében nem volt, nincs és talán sohasem is lesz. Most távolabb vagyunk tőle, mint valaha. Az elmélet elfogadta tanait, hirdették különösen azon államok vezérférfiai, melyeknek nagy kiviteli kereskedésük volt; de még ezeknél is igen jelentékeny pénzügyi vámok állottak fenn. Például Anglia a szabad kereskedés zászlója alá esküdött; de ez legkevésbé sem gátolta abban, hogy az Angliába bevitt bortól, vagy szesztől igen nagy vámokat ne szedjen. A bevivőre pedig az egészen mindegy, hogy vajjon Nagy-Británia a borra vetett nagy vámmal a saját bortermelését, a mi nincs, kívánja védeni, vagy pedig az, mint pénzügyi vám szerepel; és a bevivőre nézve egészen mindegy, hogy a jelentékeny szeszvám az angol fogyasztási adó ellensúlyoztatik-e, vagy az angol szesz-ipar védetik? Mindkét esetben a dolog lényege az, hogy fizetni kell busásan és hogy teljesen szabad kereskedés nincs.

A véd-vámosok megtámadták a szabad kereskedési elméletet és felhozták, hogy a világ nem egy ország, hogy a földön nem egy állam létezik, nem egy nemzet van, hogy minden államnak és minden nemzetnek szüksége van arra, hogy saját hazai iparral bírjon, hogy ha valamely nemzetnek fejletlen az ipara, az netalán kevés szellem és anyagi tőkére támaszkodva, más nemzetnek kifejlődött iparával nagy szellemi és anyagi tőkével a versenyt csak úgy nem állhatja ki, mint nem győzedelmeskedhetik gyermek a felnőtt férfinn, az amerikai benszülött indián had európai seregen.

A küzdelem elméletben és gyakorlatban változó szerencsével folyt, miglen közbeléptek az észak-amerikai Egyesült-Államok a maguk óriási termelési képességükkel, fiainak tekintélyt és nehézséget egyaránt nem ismerő végtelenül szívós és leleményes kitarásával, technikai értelmességével.

Az Egyesült-Államok nem kérdeztek semmi teoriát. Szükségesnek vélték, helyesnek látták, nagy vámokat szedtek; egyszerűen tengernyi termelvényükkel és gyártmányukkal előzönlötték a szabad kereskedelemnek már-már meghódoló Európát.

Ezzel új korszak keletkezik.

Az öreg Európa felállította a szabad kereskedésre vonatkozó elméletet, a nemzetgazdaság mindenütt azon iránynak kezdett hódolni, a kereskedelmi szerződésekből évről-évre apadtak a tariffa-tételek, midőn egyszerre az amerikai terményekkel való előzönlés következtében bekövetkezett lenyomott árak miatt mindenfelé jajveszékelnéni kezdett a földmives osztály és követelte a védvámokat.

A földműves osztály, a dolog természeténél fogva, nagy súlyjal kell hogy bírjon minden államban. Nálunk az, viszonyítva az iparos és kereskedelmi osztályjal, még nagyobb, mint Európa nyugati államaiban. Meg kell ugyanis gondolnunk azt, hogy már kissé intenzívebb gazdaságnál is minden 15—20 hold megművelésére egy családnak évi munkája szükséges; egy szőlőn egy szorgalmas család alig tud megművelni másfél holdnyit; és ha kertészségbe megyen át a földművelés, a mi minden államban feltalálható, különösen nagy városok körül, szintén csak igen kis terület megművelésére képes egy család. Ha mindezeket meggondoljuk, át kell hogy lássuk, hogy más helyeken is, és a legnagyobb iparral bíró, legsűrűbb lakosságú országokban is mily számos és mily fontos állása van a földműveléssel foglalkozók összegének. Ezek javveszékülésének öregbitésére szolgált azonban az ipar nem egy ágazatának művelői támaszra is, kik panaszt emeltek, hogy az idegen gyártmányok a versenyt ki nem állhatják. És most az ellenkező jelenséget szemlélhetjük, mint volt ezelőtt 30—35 esztendővel: mindenfelé bomladoznak a kereskedelmi szerződések és különösen azon két országban, melyekkel való kereskedelmi viszonyaink a legfontosabbak, beviteli vámokat állítanak fel a gazdasági nyers termelvényekre, lisztre, buzára, husra, juhra, szarvasmarhára stb., sőt még kereskedelmi szerződések mellett is nem egyszer látjuk állatkivitelünket megnehezítve az állati bevételek ellen való tülön-tul óvakodás miatt.

Kétséget nem szenved az, hogy védvámok alkalmazása és államsegélynek a legkülönbözőbb alakban való nyújtása, termelésnek és iparnak bizonyos előnyt nyújtani képes. A történelem igazolja, hogy Anglia ipara az állami segély szárnyai alatt fejlődött oly hatalmasra és hogy az észak-amerikai Egyesült-Államok gyáripára oly csodás gyorsasággal emelkedett világraható befolyásává, arra szintén hatással voltak az ott alkalmazott nagy vámok. Legyünk azonban tisztában felőle, hogy ha bár a vámok egyfelől az állam jövedelmeit öregbitik és másfelől a földművelés és ipar előmozdítására szolgálhatnak is, úgy árnyoldalképen az ország polgárai igen jelentékeny részének zsebeit érinti és különösen a pénzintézeteknek és kereskedőknek hátrányára lehet.

Ha egy kissé közelebről szemügyre vesszük a védvámokat, kénytelenek leszünk megadni, hogy azok nem a maguk egészében számíthatók azoknak hasznára, a kiknek érdekében hozva vannak; hogyha az időpontot és a tárgyakat, a melyekre azok alkalmazandók, könnyebb is kijelölni, nehéz megállapítani azon magasságot, a melyben azok alkalmazása helyes, hogy a védvámok alkalmazása azon államokat, melyekkel kereskedelmi viszonyban vagyunk, ellenvámtételeknek felállítására, retorsionális eljárás alkalmazására indíthatja; és végre, hogy az ugyanazon egy országban levő termelők és fogyasztók között érdek-ellentétet támaszt.

Ismételhetem, a mit már fentebb is megjegyeztem, hogy védvámoknak alkalmazása igen helyes lehet, igen hasznos, sőt kikerülhellenő is válhatik; mindazonáltal azon egyszerű tételeknek igazságát, melyeket az imént hoztam fel, senki sem fogja tagadhatni, ha a kérdést elfogulatlanul és nyugodtan tárgyalja.

Állítam, hogy a védvám nem egészen jut azoknak részére, a kiknek számára felállítatik. Például: ha valamely országban 80 kr. vám hozatik be egy métermázsza buzára, ezáltal, mint a tapasztalás bizonyítja, és mint elméletileg is kimagyarázható, nem 80 krral emelkedik a buza ára, úgy, a mint azt az egyes termelők eladják, hanem kisebb mértékben, teszem 60, 65, 70 krral. Rendesen a külföldi termelő árúját valamivel olcsóbban adja, igyeckszik a szállítási és termelési költségeket még olcsóbbakká tételni; a belföldi kereskedő pedig osztja a gazdával azon áremelkedésben, mely a védvám által bekövetkezik.

És mellözve most rövideg okáért azon két tételnek igazolását, hogy mily nehéz azon magassági határt megállapítani, melylyel a védvám alkalmaztassék, már csak azért is, mert a termelő és szállítási viszonyok képessége az államoknak változik, a védvám csak egy protekció, a melynek nem szabad a versenyt merőben kizárnia és nem szabad prohibítív vámmá fajulnia; és mellözve azt, hogy idegen államok, ha védvámokkal állanak szemben, maguk is védvámokkal és egyéb intézkedésekkel védekeznek, miután ez ugy is eléggé ismeretes; pár szót kívánok még szólni arról, hogy a védvámok mindig érdek-ellentéteket szülnek bármely ország különböző elhivatású polgárai között.

Maradjunk újra példaképen a gaboua védvámánál. Ha ez behozatik, a gaboua ára valamivel emelkedik. A földművelő ezen örül; és nálunk a földművelő osztály igen nagy. Igen jelentékeny a száma azonban már csak minálunk is azoknak, a kik sem vetnek, sem aratnak és buzát, lisztet vagy kenyert piacról vásárolnak. Ha felemelkedik a buzának, a lisztnek, a kenyérnek az ára, ezek azt neheztelik és neheztelésük a földművelő osztály ellen fordul.

Lehet, hogy az iparosok egyik vagy másik ágazata képes lesz érvényesíteni abbéli törekvését, hogy ellenszolgálmánykép és hogy ők is meg tudjanak élni, egyik vagy másik iparcikkre is szállíttassék védvám fel. Ha ez megtörténik, akkor könnyen meglehet, hogy a gazda ugyan drágábban adja el buzáját, de majd drágábban is kell hogy vegye a posztót, a kalapot, a vasat stb.

A végén is még ha leghelyesebben alkalmazzuk is a védvámokat: akkor, a mikor kell, éppen azon tárgyakra, a melyekre kell, éppen azon magasságban, a melyben helyes: még sem fogjuk többé eszközölhetni tudni sem mi, sem mások, hogy megsemmisüljön azon technikai előhaladás, a melyre a világ eljutott; hogy megbéníttassanak azon közlési és közlekedési előnyök, a melyek kifejlődtek. Ha pedig ezeket megfontoljuk, át fogjuk látni, hogy az összes védvámok behozatala csak szükségben segítő intézkedések és magát a bajt gyökeresen orvosolni nem képesek.

Majdnem természetesebb és hatályosabbnak látszik nekem azon segély, a mely a maga idejében, fejlődésnek indul; vagy szorultságba jutott földművelési, ipari, kereskedelmi irányzatoknak, vagy vállalatoknak állami intézkedés és kormányi ténykedéssel más alakban nyújthatók. Például a közlekedési eszközöknek fejlesztése; a keletkező ipar-vállalatoknak ked-

vezmény nyújtása; a helyesen tervezett árvízmentesítések által egytelől a biztosságnak megszerzése, másfelől nagy területű jó földnek művelésre alkalmassá tétele; és specialiter a földművelésre vonatkozólag: a talajjavítás nagyfontosságú kérdésnek előmozdítása, az állattenyésztésnek emelése, a tenyészállatok hozzáférhető tételével; a bortermelésnek, helyes szőlő-művelés és borkezelés következtében értékesebbé tétele stb. stb.

Ilyen irányban működtem, mint földművelés-, ipar- és kereskedelmi minister és működöm, mint közlekedési minister és azon meggyőződésre jutottam, hogy ezen irányban felhasznált ezer forintok, különösen ha azok felhasználása az öntevékenységet is felkölti, százezreket érnek meg.

A pénz nem mindig egyenlő értékű az ember élte folyamában. Az a segély, a melyet valamely gazdaságát éppen berendező és megalapító gazda a kulturmérnökség által, vagy a tenyész-marhák olesó és biztos megszerzésében, vagy boraioknak a központi mintapinczében kezelése által, vagy okoszerű kenderázatok felállítása által nyer és az a segély, a melyet valamely iparos vagy gyáros az élet megkezdésének pillanatában találhat, az gyakran többet ér, mint a meglett jó viszonyok közt levő gazdát, vagy jó hírű iparost tiz vagy akár a százannyi segély is érne; nem egyszer a létet biztosítja számára. És ezen nemű segélyt az állam minden nagyobb megéröltetés nélkül nyújthat: legtöbbször oly előnyök nyújtásáról lehet szó, melyek az államnak közvetlen pénzkidást alig okoznak, vagy oly viszonyosan csekély összegek feláldozásáról, a melyeknek a felhasználásához sok körültekintés és sok tapasztalat, de viszonyosan kevés pénz szükséges.

A most jelzett irányban való segélyezései az államnak sem változtatja ugyan meg azt, hogy minden utolsó vasuti állomáson is a világ-piaczon álljunk, a világ concurrentiájával legyünk szemben, de életerős, természetes működésre, öntevékenységre vezetnek, melyek biztosítják számukra azon helyzetnek elfoglalását, melyre hazánkat nagysága, helyzete, éghajlata, talaja, stb. jogosítja. E tekintetben még felsősége is van ezen nemű állami segélynek a felett, melyet a védvámok nyújtanak.

Régi magyar közmondás, hogy „szemesé a vásár.“ Soha sem érvényesül ez inkább, mint éppen korunkban.

Ha végig tekintünk hazánkon és specialiter Erdély bércei között, meggyőződünk róla, hogy bizonyos oly előnyökkel rendelkezünk, melyek habár eddig meglehetősen parlagon is heverték, szűkebb hazánknak kincsbányáivá válhatnak.

Legyen szabad ezek közül egy pár gazdasági ágazatról, habár igen röviden is, külön megemlékezni.

Az erdélyi fehér asztali bor, a legkitünőbb productum, a mi csak szőlőfán terem, úgy, a mint azt a természet a gazdának rendelkezésére boosálja. Hangsúlyozni kívánom, hogy fehér asztali bor legyen. Erdélyben ugyanis rendesen és helyesen nem lehet hamarabb szűrni, mint október legvégén. Addig itt rendesen szoktak már derek lenni. A derek, köztudomás szerint, a szőlő héjában rejlő festőanyagot elrontják. Így tehát vagy rossz, nem kellő zamatu bort szűrünk, vagy olyat, mely nem igazi piros és melyben a piros bortól meg várt jelleg hi-

ányzik. Azt pedig nem is szükség bizonyítgatni, hogy az erdélyi aszu nemcsak a tokaji, de igen sok más aszokkal a versenyt ki nem állja. Hogy azonban mily felülmulhatlanná válnak az erdélyi jó fehér borok: eléggé bizonyítják a központi mintapinczében kezelték.

Egy másik oly productuma Erdélynek, melylyel kiállhatja a versenyt a világnak bármely részében producáltakkal: a gyümölcs; ide értem a csemege-szőlőt is. Sem finomságra, sem zamatra, sem szépségre, nem a nagyságát értem, kitünőbbet, mint pld. az erdélyi alma és némely csemege-szőlőfajok, nem ismerem. Fájdalom, mindezekből nagyon kevés pénzt lát az erdélyi gazda és kertész. Még eddig nincsenek egybekötöttései, kik rendes vásárlói lennének. Bizonyos részben legalább éppen e miatt, sehol sem termeltetnek akkora mennyiségben, hogy rendes kereskedelmi cikkekét képeznének. Nehezíti e kereskedés lábrakaphatását az is, hogy e tekintetben keleti szomszédjainkra átalán véve nem számíthatunk, nyugat felé pedig egész hazánkon kell keresztül menni, míg piacra jutunk. Egy igen érdekes jelenség az, hogy a nagyobb, a jelentékenyebb szőlő-exportok nem legkitünőbb csemege-szőlőt termő vidékekről van, hanem azokról, melyek a közlekedési viszonyok fejlődése szerint könnyebben hozzáférhetőkké váltak. Például Nagy-Maros vidéke, Pozsony vidék, Versecz. Ezek közül különösen Versecz és Nagy-Maros vidékét, fájdalom, nagyon megtámadta phylloxera. Lehet, hogy Erdély ama csapásnak kevésbé van kitéve, fekvésének magassága, teleinek zordonsága és nyarainak kevésbé perzselő volta miatt. Erős meggyőződésem, hogy a gyümölcs és csemege-szőlő-kereskedésnek jelentékeny jövője van, csak kitartásra és körültekintő tevékenységre van szükség.

Az erdélyi szarvasmarhának, mint igavonónak, nincs párja. Nem a budapesti kiállításokon lett az elősmerve, de a tapasztalás igazolja. Hiszen az alföldre, sőt még a dunántúli részekbe is elviszik az erdélyi igás ökröket; és gyakran a bánfi-hunyadi, tordai, szentpéterei, szászrégeni városokon hemzseg a királyhágóntúli vásáros. Az igás-marha-kereskedés kétségen kívül Erdély legjelentékenyebb gazdasági és kereskedési cikkei közé tartozik; miután azonban Erdély meg van áldva a legkitünőbb legelővel és a kaszálók közül is sok jeles van, még ha a nem kis mennyiségű vadvizéseket le is számítjuk: a szarvasmarha-productiót Erdélyben határozottan emelni kell.

Mindenesetre figyelmet érdemelnek saját hazai fajtánk mellett a jelesebb külföldi fajok is, különösen azon gazdaságokra nézve és azon vidékekben, melyekben a tej- és hus-productió a cél. Ezek ugyanis több tejet adnak, mint az erdélyi fehér marha, két-három év alatt oda fejlődnek, mint az erdélyi marha négy-öt év alatt; és jelentékenyen sulyosabbak. Egy tisztességes karban levő algaui tehén, hogy ne is beszéljék simmenthaliról, van oly sulyos, mint egy jókora erdélyi ökör.

A szarvasmarha-tenyésztés annyival inkább megérdemli figyelmünket, mert a nyers husnak, vagy élő marhának az Oceanon való átszállítása még mindig nincsen egészen megoldva.

Nem mulaszthatom itt még el az erdélyi gazdasági állatoknak egy speciálitását megemlíteni: az igénytelen erdélyi kö-

zönséges, vagy erdélyi oláh juhok értem. Ugy, a mint azt Erdélyben tartják, a darabonként nyolcz-tíz forintot érő kis állat képes évenként négy-öt forint bruttó jövedelmet adni. Erdélyben a múlt két-három évtized alatt a juhtenyésztés nagyon le hanyatlott. Nemcsak azért, mert az oláhországi és moldvai határszéli legelőket bérlő juhok-gazdák kereskedése, a Balkán félszigeten bekövetkezett politikai alakulások miatt, majdnem egészen megsemmisült; de azért is, mert az utóbbi tíz tizenöt évi szakasz erős éveiben, métegyben tömérdek juh pusztult el. A métegy, t. gazdasági egyesület, az erdélyi juhtartó gazdáknak ijesztő réme.

Köztudomásu ugyanis, hogy a mocsáros helyeken vizet tartó mélyedésekben legeltetett juh elmétegyesedik. Erdélyben pedig nemcsak az aljakban, nemcsak minden vízfektü tereken jönnek elő vizes, forrásos mélyedések, teknők, de messze fenn, a hegyoldalakon is. Néhol magasan, a hegyoldalban eredő, s a föld színe alatt elvonuló csekély vizér egymaga több száz ölnyi hosszúságban okoz apró tócsákat, s képez métegy-fészkeket. A hol az ily hegyoldalban levő vizér alagsóvezés által eltávolítható, talán 2—3000 alagsó lerakásával biztossá tehetünk egy, vagy talán több száz holdra terjedő legelőt is. Hogy pedig az alagsóvezett terület legelője biztosságot nyújt a métegy ellen, nemcsak az elmélet mondja, de már gyakorlati tapasztalatok is igazolják.

Ime, már több gazdasági ágazatot jelöltem meg, a melynek jelentékeny fejlesztésére Erdély hivatva van. Folytathatnám a megkezdett sorozatot tovább is; nem teszem azonban, mert egyfelől beszédem igen hosszuvá válnék, de másfelől, mert talán sikerült is bebizonyítanom azt, hogy öntevékenységre, vagy ha úgy tetszik, öntevékenységünk fokozására van szükség; és jeleztem azt, hogy milyenféle várakozással és reménnyel tekintek gazdátársaimnak öntevékenységére.

Összefoglalom nézeteimet.

Nem hiszem, hogy a jelenleg létező, u. n. gazdasági krízis, egy rövid válság lenne, melyen ilyen, vagy amolyan törvényekkel, s jelesen a védvámok alkalmazásával segíteni lehetne. Sőt — azt hiszem, — hogy jelenlegi küzdelmeink egy fejlődési stadiumot képeznek, a mely folyománya a technikai ismeretek előhaladásának és elterjedésének, párhuzamosan a közlekedési eszközök kifejlesztésével.

Nem utasítom egyáltalában vissza a védvámok alkalmazását, sőt azokat bizonyos korszakban, bizonyos magasságban magam is alkalmazandóknak tartom. A védvámokat azonban oly kétélű fegyvernek tartom, mely a leghelyesebb alkalmazás mellett is, kifelé is, befelé is vág; és oly köpönyegnek, mely nemcsak a hasznos növényt, de a burját is védi. Kifejtettem volna, ha az idő engedte volna, hogy a földmivelők hitelének korlátozása, a földbirtok bizonyos határon túl menő eldarabolásának megakadályozása, a gazdasági hitelszövetkezetek felállítása és egyéb tétel, melyek veszélyesebbek a betegségnél; részben haszon nélküliek, részint kegyes, humanisticus intézkedések. És a szövetkezetek felállításának fontossága csak akkor van, ha az eszmét a gyakorlati öntevékenység karolja fel. Mindezeknél nagyobb súlyt fektetek az okszerű állami se-

gélyezésben részesülő öntevékenységre. Küzdelmeink közelebről a földmivelés terén is igen jelentékenyek voltak; de mind ezek mellett is, nagyban és egészben előre haladtunk. Mindent összevéve, nem lehet azt mondani, hogy országunk jelenleg szegényebb, mint volt; sokkal többet produkál, mint ezelőtt csak 20—30 évvel, és van, habár kezdetleges, külkereskedelmünk, a mi régebben — mondhatni — nem létezett. És elő fogunk haladni helyes és kitaró öntevékenység mellett addig is, míg vissza fog térni újra a kereskedelmi szerződés korszaka, melyet a kölcsönös compensatiók korszakának nevezhetünk. Legyen és maradjon jelszavunk: segítsünk magunkon, Isten is megsegít és boldogulni fogunk!

118. Elnök a mai közgyűlés hitelesítésére

— Báró Bánffy Albert, Mucsi József és Szenkovich Márton tagtársakat kéri fel. —

119. Főispán Gróf Eszterházy Kálmán szót kérve, kifejtette, hogy mily kedves kötelességet teljesít most, midőn magas megbízás és tisztéből folyólag alelnök Báró Bánffy Ádámot a vaskorona-renddel feldiszheti. „Években fiatalabb, de a mezőgazdaság előhaladását biztositó tapasztalatokban sokaknál öregebb. A nemzet kultúra csak úgy fejlődhetik igazán, ha mindentütt méltó elismerésre talál a munka és ha mindig lesznek áldozatkész és erős vezérek, kik nemes példájukkal a munka iránti szeretetet és hazafias áldozatkésztséget fokozzák. Ezek a nemzeti élet mesterei; a nemzeti kulturának igaz szolgálói. Ily mester áll ime előttünk, ki disze családjának, disze az osztálynak, melyhez tartozik és disze az egyletnek is, mely őt soraiba felvette. Mint szerényen munkáló tag kezdte meg működését és most mint elsőnk, buzgó és szakavatott intézőink egyike, tűnik ki közöttünk. Érdemei, melyeket nem ecsetelek, mert tudja mindenki, elismerésre találtak egy trónnál, mint a kormánynál. És most, midőn a király Ó Felsége által adományozott vaskorona-rendet feltűzés végett átadom, kívánom a multnak ezen jutalma legyen záloga a jövőnek, hogy vasszorgalommal előre törve, hazájának még számos szolgálatot tehessen. Éljen a koronás magyar király, éljen sokáig a hazai kultúra javára Báró Bánffy Ádám!”

— Alelnök Báró Bánffy Ádám meleg szavakban köszönné meg a Felségnek és kormánynak az adományozást, az egyletnek pedig az ünnepies megtiszteltetést; igéri, hogy egész életén át a haza és egylet érdekében fog munkálkodni.

Elnök hivatkozván a megnyitó beszédében hangsúlyozott öntevékenységre, örömmel látja ezen eszme egyik buzgó harcósának polgári erényeit e kitüntetéssel megjutalmazva és midőn szerencsét kíván tisztelt elnök társának és kedves barátjának, óhajtja, hogy fokozatosan haladjon mindig előre érdemben és gyarapodásban egyaránt.

A feldiszhés alatt és után lelkes éljenzések üdvözölték az ünnepeltet, mire a meghívott vendégek eltávoztak. —

120. Elnök időnyerés szempontjából, a választások beadását most vélvén célszerűnek, a maga, elnöktársai és az igazgató választmány nevében megköszönné a három éven át élvezett megtisztelő bizalmat,

—szavazatszedő bizottságul Incz édy S á m u e l elnöklete alatt Bodor Antal, (kit később Lázár Ferencz helyettesített) és Sárosy Pál tagtársakat kéri fel, egyttal az ülést 10 perczre felfüggeszti. —

121. Szünet után * * * egyleti titkár a következő jelentést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Erdélyi gazdasági egyletünk mult évi működéséről van szerencsém igazgató választmányunk nevében a következő tiszteletteljes jelentést tenni: tartottunk 1884-ben 1 közgyűlést (ápril hó 6-án) és 12 választmányi ülést, mely 234 határozatot hozott. A titkári iroda ügyforgalma a következő volt:

beadványi jegyzőkönyvre jött . . .	2013 szám,
köztelki utalvány volt . . .	111 „
időjelző távirat és jelentés . . .	680 „
állatkiállítási bejelentés . . .	270 „
összesen . . .	3074 szám.

Azonkívül a titkár, mint az 1885-iki országos kiállítás kolozsvári kerületi bizottságának jegyzője, ennek ügyforgalmát is vezette; ugyanis 205 ügydarabot látott el, mely mellett 1078 levelet és 36 csomagot expediált. A titkári hivatal postaköltsége 86 frt 17 krt tett.

Örömmel jelenthetjük a t. közgyűlésnek, hogy elnökiségünknek alkalmá nyilt a n. Gróf Mikó Imre bel-közép utczai házában új és minden tekintetben alkalmas irodát bérelni, mely csin, tágasság és kedvező elhelyezés mellett, ugyanazon összegért: 300 frtért volt megszerezhető, mint a korábbi helyiség. Az új irodában első választmányunkat deczember hó 9-én tartottuk meg és ügyvezető alelnökünk kegyeletes örömeinek adott kifejezést a felett, hogy a tagokat azon teremben üdvözölheti, mely egyletünk halhatatlan újja alapítójának elfogadó és dolgozó szobája volt és kívánta, hogy az egyletet mindenkor a boldogult Gróf Mikó Imre hazafias szelleme vezesse; köszönetet mondván egyszersmind Gróf Pejacevics Arthurné, Gróf Mikó Anna ő nagyságának és teljhatalmu jószágigazgató Tóth Zsigmond tagtársnak, hogy az új egyleti szállást oly előzékeny készséggel átengedni s céljainknak megfelelően beosztani sziveskedtek. A szállás három éven át mindenesetre egyletünk rendelkezésére áll, de kilátásba van helyezve, hogy a tulajdonos grófné azt hosszabb időre is átengedni szives lesz.

Miután a kiállítási tárgyak raktározására és előleges feldolgozására különben is valami fűthető helyiséget kellett volna bérelni, a régi irodát e célra előnyösen használtuk fel; az e czimen felmerült 100 frtnyi költség kiállítási budgetunkat fogja terhelni.

A halál a mult évben csak egy tagot ragadott ki sorainkból, de ezt az egyet az egész haza osztatlan gyásza kísérte sirba; mert hazai nemzetgazdaságunknak hivatott előharczosa, bátor zászlóvivője volt, kit a tudósok köztársasága is az egyáltalán elérhető legmagasabb polczra helyezte! Tiszteletbeli tagunk: Gróf Lónyay Menyhért

elhunyttát fájlaltuk és szomoru kötelességünknek tartottuk a bánatos özvegynek mély és őszinte részvétünket tolmácsolni.

Alapító tagjaink a mult évben nem szaporodtak, miglen új évdijasokul Balla Pál, Dr. Kein Adolf, Klimes Károly és Mucsi József urakat örömmel üdvözöljük; Gróf Béldi Ákos, Dr. Berde Áron, Boér Sándor, Dávid Antal, Felszegi Sámuel, Gáál Elek, Hantz Pál, Hutflész Károly, Szabó Sámuel, Szacs vay Sándor, Szigethy Miklós, Vörös Sándor és Tuba Lajos uraknak évdijas kötelezvényeik megújításáért őszinte köszönetet mondunk. Mindezeket számbavéve, élő egyleti tagjaink száma a következő:

tiszteletbeli tag	11
alapító tag	154
évdijas tag	71

összesen 236 tag.

A létszám tehát folytonos apadásban van, mit nagyrészt a megyei egyletek örvendetes fejlődésének lehet tulajdonítani, hol az illetők többnyire olcsóbb tagdíj mellett tán közvetlenebb előnyt várnak. A most alakult kolozsvári gazdasági egylet azonban biztosítékot nyújt arra nézve, hogy országrészünk magasabb érdekeinek el nem hanyagolásával a lokális igények előmozdítására is befolyásunk lesz.

Azon szőlészeti pályakérdés, mely alelnök Báró Jósika Sámuel indítványára és adományából a nagyenyedi vándorgyűlésből lett kitűzve, immár másodszor maradt eredménytelen, a mennyiben a folyó évi márczius 1-éig meghosszabbított határidőig egy pályamunka sem érkezett be. Ugy látszik, hogy termelőink és szakértőink a hazai fajokat nem kísérték azon beható figyelemmel, melyet a külföldről importáltakra fordítottak; csakis így magyarázható azon szerintünk visszás körülmény, hogy a Sauvignonról és Carbenetről megbízható adatokkal birunk; mig például a Kövér és Járdovánról semmi alapos és hozzáférhető tapasztalattal nem rendelkezünk. Az igazgató választmánynak leendő tiszte megfontolni azt, vajjon a pályázat harmadszor is kiirassék, vagy pedig a munka megírásával egy arra hivatott szakegyén külön felkérés útján megbizassék?

Egyleti köztelkünk a mult évben, — mint a tagtárs uraknak kiosztott zárszámadás mutatja, — 328 frt deficitet tüntet fel; holott a mult évben már 52 frt többletig emelkedtünk. E körülmény, mint reméljük, csak ezen évben fog előfordulni, s magyarázatát több okban találja. Egyfelől a fakészlet kiegészítésére 114 frtot és a kertészház megerősítésére 206 frtot fordítottunk; a mi — ha már beruházásnak nem akarjuk tekinteni — mindenesetre oly kiadás, mely több évre lenne elosztandó. Másfelől a szokatlanul korán beálló tél az őszi eladást csakhamar beszüntette, úgy, hogy csemetéink nagy része csak a folyó tavaszon fog elkelni, holott eddig az őszi eladás majd mindig kétszeresét tette ki a tavaszinak, miből egyszersmind az is kitűnik, hogy a mi termelőink — helyesen vagy nem helyesen, azt itt nem vitatjuk, — az őszi ültetésnek adnak előnyt. Az 188 $\frac{1}{2}$ -iki időnyre az elárusítható csemeték ára 969 frttal van felvéve;

a szokatlanul száraz tél alatt azonban az egerek garázdálkodtak, daczára a több izben alkalmazott mérgezésnek, de a kár öt százalékot alig fog túlhaladni.

Miután eddig csemetéink árusítása minden megkülönböztetés nélkül történt és így a korábban és személyesen jelentkező a javát vitte el, míg a távoli és késői vevőnek ugyanazon árban a rossza maradt; igazgató választmányunk elfogadta a kertészeti szakosztálynak azon javaslatát, hogy az alma és körte két minőségben árusíttassék, az I. osztály 60 kr., a II-ik 30 krajczárért, mi által a most jelzett viszásság megszüntetve lett.

A kiállításon egyleti köztelkünk, valamint szőlőnk tervét bemutatni óhajtván, ennek elkészítése iránt intézkedés történt, a mi reánk nézve maradandó beccsel fog birni; mert ezen telepeinkről ez által könnyen áttekinthető törzskönyvet, leltárt fogunk nyerni.

A nagy-utczai szőlő termése most is árverésen lett értékesítve és bár nem hozott annyit, mint 1883-ban, de kielégítő eredménnyel folyt le. A roskadó vinczellérház, mely már-már lakhatlanná válik, azon kérésre indította a kertészeti szakosztályt, hogy oda új vinczellér lak építtessék, mert a szőlő folytonos felügyeletét mellőzhetetlennek tartja. Ügyvezető alelnökünk el is készíttette a terveket és költségvetést, mely szerint ezen épület 1650 frtba kerülne; oly kiadás, melyet egyletünk a jelen évben, midőn a budapesti kiállítás terhei nyomják vállát, semmi szin alatt meg nem bir, minélfogva kérjük a t. közgyűlést, sziveskedjék beleegyezni, hogy az építkezés a folyó évről mindenesetre elhalasztassék; jövőre nézve pedig ez ügyben új előterjesztés tétessék.

Az „Erdélyi gazda“ számlájára, hála a nmlgu ministerium segélyének, kedvező eredményt mutat, mihez a leszállított nyomdai költség is tetemesen járult. A folyó évben ismét több intézkedés történt, mely a lap szellemi színvonalának emelését célozza.

Kertészeti szakosztályunkról mindenekelőtt felemlítjük, hogy 1884-ben 55 ülést tartott, mely alkalmakkor izelve lett 373 alma, 186 körte, 42 szilva, 17 kajszin, 24 cseresnye, 8 meggy, 11 őszi barack, 75 szőlő, 9 egres, 7 veresszőlő, 12 eper, 4 málna; tehát összesen 768-féle gyümölcs.

A kertészeti szakosztály október hó végén rögtönzött, de igen sikerült gyümölcskiállítást rendezett az egyleti irodában, melyben 24 kiállító közel harmadfélszáz alma, körtevel vett részt és melynél csak az volt a sajnos, hogy a közönség oly csekély mértékben érdeklődött.

A nmlgu ministerium egyletünket az iránt szólítván fel, hogy az erdélyi országrészben nagyban termelendő gyümölcsfajokat hozzon ajánlatba; választmány bekérte a megyei társaságok nézetét és az egész javaslat kidolgozásával a kertészeti szakosztályt bizta meg, mely az udvarhelyi, maros-tordai, torda-aranyosi, alsó-fehéri és csikmegyei szakvélemények számbavételével két hosszú ülésen elvégezte a derék munkát és ajánlott 15 almát első sorban és 10-et

másodszorban, 15 körtét első sorban és 7-et másodszorban, 6 szilvát első és 3-at másodszorban, 9 cseresnyét, 7 meggyet, 6 kajszin és 7 őszi barackot. A nmlgu földmívelési ministerium a névsort változatlanul helyben hagyta s a „Közgazdasági Értesítő“ útján az általunk megnevezett ol-tógaly forrásokat, első sorban egyleti köztelkünket, az érdeklődő közönségnek figyelmébe ajánlotta.

A deési vándorgyűlés, mint már mult évi jelentésünkben előre jeleztük, megtartható nem volt, jelenleg pedig, midőn az országos kiállítás megnyitásának küszöbén állunk; mely minden erőt magához von, ennek rendezéséről szó sem lehet. Reméljük azonban, hogy t. szolnok-dobokamegyei társaságunk hajlandó lesz felkérésünkre ez üdvös vállalatot 1886-ban létesíteni.

A nmlgu földmívelési ministerium az elmúlt évben is nagymérvű támogatásban részesítette egyletünket, névszerint az „Erdélyi gazda“ fenntartására 1000 forintot utalványozott; továbbá felkérésünkre a kitűnő Victoria-borsóból 100 kilót kísérleti célokra rendelkezésünkre bocsátott. Azonkívül a ministerium által kiadott vagy segélyezett jelentésekből és munkákból a mi könyvtárunk is mindig részesült.

A nagy-enyedi vinczellér-képezdénél alapított két ösztöndíjat jelenleg Hanzák Albert és Nemes József jóigyekezetű tanulók élvezik.

A kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézetnél a Bors-féle alapítványt Mírgay Sándor, a „Gróf Mikó Imre“ című ösztöndíjat Palló Imre nyerte el; a kézbesítést választmányunk nevében Tóth Zsigmond tagtárs végezte. A téli és nyári félév vizsgáin nagyobb küldöttségek által voltunk képviselve, kik teljes elismeréssel emlékeztek meg jelentéseinkben az ott tapasztaltakról.

Az intézeti alapítványi és szabadhelyekért folyamodók kérvényeit igazgató választmányunk átvizsgálta, s a nmlgu ministeriumhoz ennek nyomán előterjesztését megtette, mely javaslat ezuttal is változatlan helybenhagyást nyert.

A nmlgu földmívelési ministerium az elmúlt évben is több izben tisztelte meg egyletünket azzal, hogy szakvéleményét bekérte, így a már említett gyümölcsfajokra, valamint az általánosabb termelésre ajánlott szőlőfajokra nézve. Az erdélyrészi okszerű méhészegylet segélyezési ügyében szintén igazgató választmányunk volt hivatalos, teljes meggyőződéssel ajánlván a törekvő fiatal egyletet az illetékes körök méltányló figyelmébe.

Már mult évi jelentésünkben felemlítettük, hogy a komlótermelés ügyét tevékenységi körünkbe bevontuk és első sorban a Segesvárti székelő szakegylet indokolt előterjesztésére e tekintetben több fontos lépést tettünk! Névszerint a nmlgu ministeriumot felkértük, hogy e célra Kolozs-Monostoron a gazdasági tanintézetnél kísérleti telepet berendeztetni sziveskedjék, mely nemcsak magára a termelésre, hanem a szárítás és kezelésre is kiterjedjen; e kérésünk teljesítése már közelebből várható. Lépéseket tettünk továbbá, hogy a nemes komló értékesítésének leg-

nagyobb ellensége, a vad komló kiirtása ott, hol kell, fogantba vétessék; mert csakis ily radikális eljárástól várható, az öntudatlan és néha — fájdalom — öntudatos hamisításnak megszűnése, mely egész vidékek termékét keveri rossz hirbe. Végre ugyancsak a segesvári komlótermelési egyeslet kezdeményezésére a lajtántuli tartományi gazdasági egyletekkel érintkezésbe léptünk egy bécsi komlótársaság létesítése érdekében; miután Saaz és Nürnberg a mi gazdáink jogos igényeit nem elégíti ki. A több oldalról jött válaszok az egyes érdekeknek hű tükrül szolgálnak; Karintia és Kraina csatlakozik, Stiria melegen pártolja az eszmét, míg Krakko és Lemberg Bécsről hallani sem akar; az első lokális piacot óhajt, a másik az egész mozgalmat saját szempontjából sürgősen tartja: „mert náluk már indáján szokták megvenni a komlót!” A bécsi gazdasági egyeslet teljes előzenyességgel nyújtja kezét, de előbb a termelésről szóló adatokkal kíván megismerkedni; de daczára annak, hogy még november elején kértük fel ez ügyben a t. közzgazdasági előadó urakat és a két komló egyesletet; daczára annak, hogy kérésünk ellátását már két izben is megsürgöttük, négy megyéből, köztük éppen azokból, hol a komló leginkább el van terjedve, még választ nem kaptunk; valamint a két szakegylet is merőben hallgat! Ily körülmények között igazgató választmányunk további eljárása nagyon meg van nehezítve és tanuságot meritettünk a jövőre nézve, hogy ily nagyobb szabású kérdésekben mások felszólítására csak akkor lehet hajtánunk, ha az ügy kellően felszerelve jut egyesletünk foruma elé.

Ennél sajnosabb azonban, hogy országrészünkben e fiatal termelési ágat már is a „krach“-nak egy neme látogatta meg, mely a tovább fejlesztést is kérdésessé teheti, mert a közelmúltban itt-ott a legmesésebb olcsó áron sem lehetett a komlónak vevőt szerezni. Miután nálunk még tultermelésről szó nem lehet, a baj indokát másutt kell keresnünk és tán nem csalódunk, ha azt egyrészt a helytelenül megválasztott fajtának, mely inkább mennyiséget ad, mint minőséget, tulajdonítjuk; másrészt pedig a komlóval üzött nyerészkedésnek, mely a tisztességes árral meg nem elégedve, mint valami börzianer, folytonosan à la hausse spekulál; hogy mily szomorú eredménnyel azt látjuk. Mindkét bajon lehet ugyan segíteni, az utóbbin könnyebben, mint az első; de mennyi munka és költség vesszett kárba csak azért, mert az illetők nem vették eléggé figyelembe, hogy a termelésnél jóval nagyobb mesterség az eladás; azaz nem néztek körül, hogy a külföld piacza minő igényeket támaszt. Reméljük, azon számos gazdatárs, ki a komló felkarolására most határozta el magát, fel fogja használni e kedvezőtlen tapasztalatot és klimával, piacczal egyaránt számot vetve, oly fajtát fog telepén meghonosítani, mely tetemes beruházásának megfelelő kamatját minden körülmények között biztosítani fogja.

A hatóságokkal és rokontársulatokkal való érintkezésünk az elmúlt évben meglehetősen élénk volt. Felemlítjük, hogy Csík- és Győrmege municipiuma

teljes mértékben csatlakozott azon memorandumhoz, melyet a romániai szarvasmarha bevétel eltöltása ügyében szerkesztettünk. Azóta egy év mult el, e kérdés minden oldalról megvitatta lett, jelenleg pedig a romániai kereskedelmi szerződés felmondása folytán különös actualitást nyert; de ma is, mint akkor, él bennünk azon meggyőződés, hogy ezen marhaimport hazánkra nézve nem csak felesleges, de egyenesen káros is; a kizárást pedig Románia fejletlen állategészségügyi védintézkedéseivel határozottan indokolni lehet.

Azon barátságos viszony, mely közöttünk és a Lajtántuli tartományi gazdasági egyeslet között fennáll, az által is nyomatékossabb kifejezést nyert, hogy a Bécsben, Grácban és Lembergben székelő társulatok közgyűlésein képviselve voltunk.

A hazai gazdasági egyeslet IV-ik szövetségi gyűlésén egyesletünk nevében t. elnök Tisza László, választmányi tag Dr. Berde Áron és a titkár vettek részt. E gyűlésből folyólag hozott határozatok elintézéséül Kolozsmegye érdemes közzgazdasági előadója fel lett kérve, hogy ezen megye idevágó viszonyainak leírására vállalkozni sziveskedjék; a hitelügyi kérdés és erre vonatkozó időközben beérkezett munkálatok véleményes jelentésre a közzgazdasági szakosztályhoz tétettek át. A szövetség elnöksége tudatván a nmlgu földmivelési ministerium által contemplált szarvasmarhatenyészkerületi beosztást, ezt részünkről annál nagyobb megnyugvással fogadtuk, mert egyesletünk területére a hazai fajta van megállapítva; de ez alkalommal bátorságot vettünk magunknak illetékes helyen az iránt kérelmezni, hogy a felállítandó kolozsi tenyészgulya anyaga erdélyrészi forrásokból szereztessek be. Örömmel jelenthetjük, hogy a nmlgu ministerium e kérésnek egész terjedelmében helyet adott, a mennyiben kijelentette, hogy az anyagot a közelebbi kolozsvári tenyészállatkiállításán óhajtja beszerezni. Ezen öröndetes elhatározást ismertebb tenyésztoinkkel külön is közölni fogjuk, hogy az 1886-ban tartandó kiállításra a kellő számú üszöket felnevelhessék és készen tarthassák.

Az orsz. gazdasági egyeslet által rendezett biai szecskavágó-versenyre képviselőnk ki volt nevezve, de tőle nem függő okok miatt a megjelenésben gátolva lett.

Komárommege gazdasági egyeslete az 1840. évi mezei rendőri törvénynek az ujkor igényeihez képest leendő módosítását kérve a kormánytól, e felterjesztést pártolás végett hozzánk is elküldötte. Igazgató választmányunk egyhangulag hozzájárult az üdvös kezdeményezéshez és a nmlgu belügyministeriumhoz hasonló értelemben felirt.

Mosoni társ egyesletünk a gyomirtási eljárásnak rendeleti uton való szabályozása érdekében szólalt fel, mely ügyet az erdélyrészi viszonyok által követelt korlátozó módosításokkal szintén magunkévá tettünk.

Vasmege tevékeny egyeslete a marhasó kiszolgáltatása kérdésében tett indokolt előterjesztést és annak pártolására a rokontársulatokat felkérte. Egyesletünk már megelőzőleg nagyon sokat foglalkozott e fontos ügygyel, de miután ez

idő szerint a só denaturizációját éppen oly lehetetlennek kell tartani, mint a sóárak leszállítását, — a kérvényt a maga részéről pártolhatónak nem vélte.

A maros-tordai gazdasági egyesület borvidékenként külön szőlőkísérleti telepek felállítására kérte fel a szakminis-teriumot, mely elvben szintén egészen helyes kívánsághoz igazgató választmányunk nem járulhatott, mert az erre megkívántató költséget jelen pénzügyi viszonyaink mellett előteremthetőnek nem tartja. Különben is úgy van meggyő-ződve, hogy a cél kevesebb complicációval is elérhető! A külföldi fajokra már számos és megbízható tapasztalat léte-zik, a belföldi fajoknál pedig a külön szedés, szűrés és pin-czei kezelés tán korábban is vezetne célra, mint a drága telep. Azt azonban melegen ajánlottuk, hogy vinczellérké-pezdéinken főleg a szakszerűen alig ismert belföldi fajokkal történjék kísérlet.

Örömmel jelenthetjük, hogy hazarészünkben két új egyesület keletkezett, melyek közül az egyik: a fogarasi, az egész megyére terjed ki; miglen a másik, a kolozsvári tisztán városi lokális. Mindkét fiatal társaság az érintkezés megtörtént és a buzgó együttműködés a legjobb eredmén-nyel kecsegtet.

A Kodolányi jubileum alkalmával igazgató választmá-nyunk meleg hangon üdvözölte azon férfit, ki az egész hazában ismert tevékenysége mellett, mint kolos-monostori tanintézeti igazgató és választmányunk buzgó tagja e he-lyen speciális érdemeket is szerzett.

A Pávai Vajna Elekféle indítványok, melyek még 1879-ben lettek Sepsiszentgyörgyön beadva, a nagyenyedi vándorgyűlés sürgetése folytán újabb tárgyalásra kerültek egy ad hoc kinevezett bizottság kebelében, melynek szöve-gezését az igazgató választmány elfogadta s a belügyi, va-lamint igazságügyi ministeriumhoz felterjesztette. Eddig azonban csak az italjog ügyében jött válasz, mely egyebek-ben köszönettel fogadtatván, válasziratunkban fel lett kérve a nmlgu belügyministerium, miszerint a törvényhatóságokat figyelmeztetni sziveskedjék, hogy a zugkocsmárlás ellen — mint Kolozsvár példája mutatja — saját hatáskörükben is intézkedni hivatva vannak.

Ugyancsak a nmlgu belügyministeriumhoz — hivatko-zással a sepsiszentgyörgyi határozatokra és Tisza László országgyűlési képviselő és t. elnökünknek még 1880-ban tett lépéseire — telterjesztést intéztünk az erdélyi birfo-kosság által vesztett urbériségek kártalanítására törvény által biztosított teljes urbéri és tizedkárpótlásokból eltar-tóztatott vagy elmaradt részletek pótlólagos kiadása tár-gyában, mely beadványunk azonban még eddig ellátást nem nyert.

Azon körülmény, hogy az éppen oly hasznos, mint nem nagy igényű tarlórépa ország részünkben kellően elter-jedve nincs, arra indította választmányunkat, hogy e nö-vény felkarolása iránt intézkedéseket tegyen, de célsze-rűbbnek tartja nem a kalászosok tarlójába vetni azt, hanem a törökbuza közé, annak második kapálása alkalmával, a

kísérletek eredménye mindenesetre igen nagy érdeklél és fontossággal fog birni.

Mielőtt tiszteletteljes jelentésünket befejeznők, meg kell emlékeznünk azon mozzanatról, melynek múlt évi mű-ködésünknek legnagyobb része szentelve volt: a bu da-pesti országos kiállításról.

Ország részünk gazdasági és rokon egyesületei közül collectionkhoz a következők csatlakoztak: Alsó-Fehér, Csik, Hunyad, Maros-Torda, Torda-Aranyos és Udvarhelymegyék gazdasági egyesületei; az erdélyrészi okszerű méhészegylet és az erdélyi pinczegylet. Sajnos, hogy több egyesület és vidék vagy elégtelenül, vagy éppen nincs képviselve, például a Maros és a két Küküllő völgye, úgy hogy tárlatunk nem az egész erdélyi hazarésznek adja rendszeres képét, hanem innen többet, onnan kevesebbet, a szerint, a mint az egye-sek buzgósága azt lehetővé tette. A térdiját az országos bizottság utólagosan négyzetmeterenként 6 frtra tette, azon kötelezettséggel azonban, hogy mi adjuk a szükséges mel-lékutakat. A helyszüke miatt az eredetileg 185 meterre kért teret 90-re akarták redukálni; de a döntő helyen leg-erélyesebben alkalmazott hathatós befolyásnak sikerült ki-eszközölni, hogy a végmegállapodás 130 meterben történt, mely területtel, tekintve kiállítványainknak örvendetesen nagy számát és terjedelmét, csak nagy szűken tudunk ki-jönni. A tárgyak raktározására és előleges felszerelésére régi irodai helyiségünk szolgált; a gyapjubundáknak nyár-tól kezdve a kolos-monostori t. igazgatóság szivessége adott helyet. Ottani vegytanár Tuba Lajos tagtárs ur nemcsak a kiállítandó borok pontos szesz és sav határozását vállalta el, hanem borvidékeinknek 20—25 typicus borát minő- és mennyileges analysis tárgyává tette; — fogadja a t. tanár ur, ki a párisi közkiállítás alkalmával is hasonló önzetlen fáradozásaival kötelezte le egyesületünket, a t. közgyűlés színe előtt hálás elismerésünk nyilvánítását.

Legnagyobb munkát az összes tárgyak között az egy-leti területről felveendő kulturatlasz adott, melynek terve-zetét Gróf Schweinitz Gyula választmányi tag és a titkár állapították meg. A bécsi katonai földrajzi intézet olcsón és gyorsan készítette el a szükséges térképblankettákat; az adatokat az országos statisztikai hivatal és a katasteri igaz-gatóságok teljes készséggel és díjtalanul bocsátották ren-delkezésünkre. A térképek beosztása ugyanis a katasteri becslőjárások szerint történt; oly alap, mely a mezei gaz-daság igényeinek sokkalta inkább felel meg, mint az egé-szen más szempontból kikerekített szolgabirói járás. Az egész 20 térképre van tervezve és első sorban reánk nézve lesz tanúságos, mert eddig eléggé nem ismert viszonyokat fog éppen olyan hitelesen, mint világosan felderíteni.

Kedves kötelességet teljesítünk, midőn őszinte kö-szönetet mondunk Villecz altábornagy és Raslic ezredes uraknak, kik a térképek lerajzolására három tiszthelyettest kirendelni szivesek voltak, Binder törzskari őrnagy urnak, ki a magassági és Dr. Koch egyetemi tanár urnak, ki a földtani térkép elkészítésére vállalkozott; végre azon már

említett szerény és szorgalmas munkásoknak, kikre a map-pák kidolgozása maradt. Egyáltalában mindent elkövet-tünk arra nézve, hogy collectiónk nemcsak a külső dísz illő csinájával vonja magára a figyelmet, hanem beltartalmára nézve is megállja a helyet. Erdélyi ős almáink képei s le-írásai, egyleti kiadványaink, a titkár meteorologiai dolgo-zatai, Dr. Wolff Gyula páratlan szőlőlevél-herbariuma, a kalászosok és borok lehetőleg pontos statistikája, — mind-megannyi ezen czél elérésére törekszik.

A kiállítókról megemlékezvén, nem tehetjük, hogy Alsó Fehérmegye derék gazdasági egyesületét, mely egymagára másfél-száz mezei terménnyel és százát haladó borral vesz részt, külön ki ne emeljük; valamint Báró Bánffy Adámost is, kinek választói gazdasága és kertészete 316 tárgygyal lesz képviselve.

A szolnok-dobokamegyei t. társaság önállóan mutat-ván be terményeit, igazgató választmányunk megengedte, hogy a titkár a képviselőket átvehesse.

A mezőgazdasági csarnokban emelendő kapuzat és állványok tervrajza elkészülvén, ennek költsége 1950 frtra rug, melynek közel felét egyesületünk viseli; a díszes boráll-vány 1000 frtra van előírva, melynek rajzát azonban még nem mutathatjuk be.

Egyesületünket azon kitüntetés érte, hogy az időleges tárlatok bírálati szabályzata értelmében összesen 30 rendes és 11 póttagot választ a jurybe; mire nézve a választmány igyekezni fog, hogy a fontos jogot arra méltó szakértők által gyakoroltassa.

A mi már most kiállítási statistikánkat illeti, annak csak főbb számait említjük fel. A mezőgazdasági csarnok-ban levő tárgyait 5500 frtig, a borokat 1500 frtig tűz ellen biztosítottuk; beleszámítván természetesen az összes díszítést és felszerelést. A csoportonkénti képviselőket, melyet 34 negyedlapra terjedő katalógusunk részletez, a következő:

	kiállító	szám
I. Mezőgazdaság és mezőgazdasági szak- oktatás	144	716
II. Kertészet és szőlészeti	13	21
III. Állati termények, gyapju, méhészet	17	63
IV. Bor, pezsgő és pálinka	80	248
összesen	274	1048

Első küldeményül martius 14 én Válaszutról, Nagy-Enyed-ről és Kolozsvárról összesen 53 ládat expediáltunk el; csak a bor és a könnyebben romló tárgyak maradván későbbi terminusra.

Ezekben múlt évi működésünkről a t. közgyűlésnek beszámolván, teljes tisztelettel kérjük jelentésünk szives tudomásulvételét, esetleg tárgyalását. —

— A titkári jelentés helyeslő tudomásul szolgál. —

122. Az 1884-iki zárszámadás, rovatos vagyonskimu-tatás, vagyonsmérleg és értékállomány a tagtársak között kiosztatván,

— felolvasottnak tekintetik. —

123. Dávid Antal: Tisztelt közgyűlés!

A tiszteletteljesen alulírott pénztárvizsgáló bizottság a következő rövid jelentést adja be:

Örömmel győződünk meg ez alkalommal is, hogy egyesületünk számadásai példás rendben a legnagyobb lelkiis-meretességgel vannak vezetve, mi által pénztárnok T. Dr. Hintz György ur, ki husz év óta végzi felelősségterhes tisz-tét, a t. közgyűlés méltányló elismerését teljesen kiérdemelte.

A rovatos vagyonskimutatást véve figyelembe, minde-nekelőtt az „Alap t ő k e“ rovatnál örvendetesen tűnik fel azon tetemes különbözet, melyet az évi átvitel mutat. Mig ugyanis 1884-re 92,718 frt 99 krt vittünk át, a folyó évi január 1-én a megfelelő összeg 106,187 frt 74 krt tesz, mi azon sikerült convertálásnak köszönhető, mely szerint vas-úti kötvényeinket 4%-os aranyjárdékkal cseréltük be; hogy a tőkegyarapodás mellett a kamatjövedelemben is nyertünk, ezt a „Rendes kamat és évdij rovat“ mutatja, mert mig 1883-ban értékpapírjaink szelvényei 3330 frt 18 krt hoztak, addig most e czimen 3467 frtot várhatunk.

E kedvező eredmény arra bátorít bennünket, hogy a t. közgyűléstől oly követelményeknek törlését kérjük, me-lyeknek visszafizetése alig remélhető; mert bár egyesületünk számadásait deficit nélkül zárhatjuk le, annyi feleslegünk nincs és nem is lesz, hogy ezek törlesztésére valaha gondol-hatnánk. Ilyen tételek az „Alap t ő k e“ rovatán a néhai Gróf Bethlen László-alapítvány követelése 2751 frt 30 kr, mely még a nagy-buni birtok kezeléséből ered, a rendelkezési alaptól 14 beváltott aranyért 70 frt és a pénztári köve-telmény 3126 frt 69 kr., mely a köztelki fedezetlenül ma-radt deficitek summája, összesen 5947 frt 99 kr., melyet törlésre ajánlunk. —

A „Rendes kamat és évdij rovat“ bevétele 590 frt 73 krral haladta meg az előírányzatot, miglen a kiadá-soknál a posta mintegy 56 frt, a szállás pedig vagy 170 frt többletet mutat; az elsőnek tullepése a fokozott tevéken-ségben rejlik, miglen a másikat új irodánknak mellözhetlen felszerelése indokolja. —

A „Köztelek“ rovat ezuttal igen csekély bevételt mutat, minek oka abban rejlik, hogy tavaszra alig maradt eladható csemeténk, ősszel pedig oly korán állott be a fagy, hogy a kereslet csakhamar megszűnt. Ha tekintetbe vesz-szük továbbá, hogy építkezésre, tehát befektetésre, vagy legalább is több évre eloszló költségre 206 frt 76 krt, anyafák és vadonczok beszerzésére 114 frtot fordítottunk, a 329 frtra rugó hiány ugyszólván kimutatva van, egyébként a költ-ségvetésben is e czimen 300 frt szerepelt. —

A „Rendelkezési alap“ követelményét, melyet már régóta csak papiron vezetünk, egész összegében 763 frt 65 krral törlésre ajánljuk, minélfogva e rovat az idei száma-dással megszűnnék. —

Az „Erdélyi gazda“ rovata 469 frt 88 kr. hiány-lattal zár, holott a költségvetésben 750 frt volt felvéve, a kedvezőbb eredmény a nyomtatási költség apadásának tu-

lajdonítható, mert míg e czímen 1883-ban 965 frtot adtunk ki, addig most e tétel csak 678 frt költséget igényelt. —

A VII-ik rovat egészen ujonnan lett felvéve, hogy a budapesti kiállítás pénzügyi oldalának minden részlete fel-tüntethető legyen; a 6000 frtnyi előirányzatból a mult évben 637 frtot költöttünk, melyet a pénztár fedezett, ugy-szintén azon 3—400 frtot is, mely a jelen napig e czélra kiadatott; a még hátralevő 5000 frt a mult évi t. közgyűlés határozata folytán a szükség erejéig hitelművelet útján lesz fedezendő. —

A „Vagyonmérleg“-ben a kedvezőbb pénztári állás szintén kifejezésre jut, a mennyiben 103,713 frt helyett 116,499 frttal zárjuk le a mult évet, hátraléteink is valamelyest apadtak, a mennyiben 10,424 frt helyett 9,530 frtot találunk kimutatva. Az apadás kétségkívül még tetemesebb lenne, ha néhai Tompa Károly örökösével tisztába juthattunk volna, de így csak annyit jelenthetünk, hogy a per folyam-atban van.

Azon évek óta a visszanyerés minden reménye nélkül vezetett követelményt, mely az erdélyi tűzkármentő társulattal szemben fennáll; törlésre ajánljuk, mert a társulat teljesen szétment és annak volt vezér igazgatója is vagyontalanul elhalt; az e czímen kimutatott 1600 frt tehát az 1885-iki zárszámadás alkalmával leirandó lenne.

Az egyleti pénztár „Értékállománya“, mely az első alelnök ellenzárolása mellett az u. n. trezorban van elhelyezve, 74,190 frt névleges értéket mutat, tehát a mult évi számadáshoz képest 13,650 frttal szaporodott.

A szállészeti pályadíj letéteményét: 20 drb tiz frankos aranyat, valamint a 840 frt 69 kr. készpénzkészletet számba vettük és rendben találtuk.

Mindezeknek felsorolása után tiszteletteljesen kérjük a t. közgyűlést, hogy egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György urat a fennhagyandók fennhagyásával az 1884-ik évi zárszámadás terhe alól felmenteni sziveskedjék. —

Az 1885-re szóló költségvetést bátrak vagyunk a következőkben összeállítani s elfogadásra ajánlani:

I. Fedezet:

1. Kölcsöntöke után mult évi hátralét . . .	166 frt
2. Kölcsönadott 7300 frt után 8% kamat . .	584 „
3. Br. Bánffy Ádám 1050 frtos legatuma után 6% kamat	63 „
4. Magyar aranyjáradék 57,500 frt után kamat	2760 „
5. „ papíráradék 11,400 frt „ „	555 „
6. „ földhitelintéz. 1,300 frt „ „	65 „
7. Erdélyi földteherment. 1,890 frt „ „	87 „
8. Alapítványi kamat és évdíjak után . . .	1220 „
Összesen	5500 frt

II. Szükséglet:

1. Tisztviselők fizetésére	1860 frt
2. Szállásbér és fűtésre	400 „
3. Irodai szolga fizetésére	300 „
4. Egyleti köztelek és szőlő fenntartására . .	300 „

5. Posta és szállításra	100 „
6. Irodai szerekre	100 „
7. Szaklapok és könyvekre	150 „
8. Ösztöndíjakra	400 „
9. Erdélyi Gazda fenntartására	750 „
10. Nyomatványokra	200 „
11. Állatkiállítási szakosztálynak 4-ik részlet .	200 „
12. Vegyesek és előre nem látottakra	240 „
13. A bevárható folyó jövedelemből a budapesti kiállítás költségeire lesz fordítható	500 „
Összesen	5500 frt

Az egyes tételek lehetőleg az előrelátható bevételek, illetőleg kiadások szerint vannak felvéve.

Kolozsvártt, 1885. márczius hó 12-én.

A pénztárvizsgáló bizottság:

Szabó József s. k.

Dávid Antal s. k.

— A pénztárvizsgáló bizottságnak szives fáradozásaért köszönet szavaztatván, a következők határozottak:

a) a közgyűlés dr. Hintz György egyleti pénztárnoknak példás pontosságáért és szakszerű kezeléséért jegyzőkönyvi elismerését nyilvánítja;

b) a törlésre ajánlott tételek a következőleg lettek elfogadva:

1.) Gróf Bethlen-alap követelése	2751 frt 30 kr.
2.) Pénztárnak „	3126 „ 69 „
3.) Beváltott aranyokért	70 „ — „
4.) Rendelkezési alap	763 „ 65 „
5.) Tűzkármentő társulat letéte	1600 „ — „

összesen 8311 frt 64 kr.

Az 1885-iki zárszámadásból tehát ezen összesen nyolcz ezer háromszáz tizenegy forint 64 kr-ra rugó tételek törlen-dők lesznek;

c) egyleti pénztárnok dr. Hintz György a fennhagyandók fennhagyásával az 1884-iki zárszámadás terhe alól felmentetik;

d) az 1885-ik évre szóló költségvetés egyhangulag elfogadtatik. —

124. Egyleti titkár a következő jelentést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Alapszabályunk értelmében van szerencsénk mult évi működésünkről a következő tiszteletteljes jelentést tenni:

Élő tagjaink száma 176-at tesz, kik 352 részjegy után 17,600 frt tőkét képviselnek; a t. egylet által nyújtott kölcsönből a felerészt: 5000 forintot kötelezettségünk szerint pontosan letörlesztettük.

Harmadik tenyészállatkiállításunk 1884. augusztus hó 30-ától september hó 2-áig tartott; a bírálata megnyitás előtt folyt le; bejelentési szám volt 269, ebből esett lóra 32 szám, 38 drb., erdélyi marhára 77 szám, 85 drb., idegen marhára 19 szám, 24 drb., bivalra 22 szám, 25 drb., juhra 21 drb, 109 drb., sertésre 25 szám, 119 drb, barom-fira 45 szám, 108 drb, végre a hizó osztályra 27 szám és ugyanennyi állat; összesen volt 72 kiállító és 536 állat.

Ez összegekből láthatólag az érdeklődés némileg hanyatlott, mi a látogatáson is észrevehető volt, azonban a folyó évi szünetelés, melyet az országos kiállítás indokol, kétségkívül e tekintetben is jótékony hatással lesz.

Kedves kötelességet teljesítünk, midőn a nmlgu miniszteriumnak e helyen is őszinte köszönetet mondunk azon 3000 forintnyi segélyért, melyet harmadik tenyészállatkiállításunk céljaira utalványozva kegyes volt.

Kiállításunk statistikájából még felemlítjük, hogy di-jakra aranyban 2046 frt 70 krt, készpénzben 770 forintot, összesen tehát 2816 frt 70 kr. lett kiosztva az e célra praeliminált 3190 frt, a belépti díjakból 1061 frt 20 kr., helypénzekből 612 frt folyt be, tehát 234 frttal kevesebb, mint 1883-ban.

Ezek után legyen szabad 1884-ik évi zárszámadásunkat a következőkben bemutatni:

Bevétel:

Áthozatal 1883-ról	880 frt 45 kr.
Részjegy-részletfizetés	2970 „ — „
Államsegély 1884-re	3000 „ — „
Kiállítási jövedelem	1784 „ 52 „
Visszamaradt jutalmakkól	30 „ — „
összesen	8664 frt 97 kr.

Kiadás:

Bankban kölcsön törlesztés	1500 frt — kr.
Kiállítási kiadás	4358 „ 07 „
Építkezésekre	841 „ 92 „
Felszerelésekre	160 „ 63 „
Jutalomdíj-tartalék	796 „ 59 „
Készpénzátvitel 1885-re	1007 „ 76 „
összesen mint fent	8664 frt 97 kr.

Ezek után rövid jelentésünket bezárván, teljes tisztelettel maradunk a t. közgyűlésnek

Kolozsvárt, 1885. márczius hó 21-én.

Báró Bánffy Ádám,
szakosztályi elnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

— A jelentés helyeslő tudomásul szolgál. —

125. Egyleti alelnök Szabó József, rövid indoklással a következő felirati szöveget adja be:

Nagyméltóságú m. kir. Belügyminister úr!

Az erdélyi gazd. egylet hivatásánál fogva, észlelve a korcsma-jogosultak tekintélyes jövedelmének csonkítására újabban felmerülő visszaéléseket, — kötelességének tartja Nagyméltóságodhoz következő felterjesztésével tiszteletteljesen folyamodni és az előterjesztett indokok alapján annak orvoslását kérni:

Erdélyben a korcsmajogosultakat jogaik addigi gyakorlatában az 1854-ik évi nyílt parancs 31. §-a fenntartotta.

Az 1859-ik évi főkörmányszéki rendelet által, a jogosultak jövedelmei csonkítván, azt a birtokosok érdekeit inkább figyelmére méltató 1866-iki korlátnoki 1306. sz. a. rendelet az előbbeni „a birtokosok jogait sértő intézkedések hatályon kívül helyezésével, a kellő védelemben részesítette, oly annyira, hogy midőn 1876-ban a kolozsvári kereskedelmi

és iparkamara deczember 2-iki 1508. sz. a. felterjesztésével az italmérést szabályozó 1868. évi 13,713. sz. belügyministeri rendeletnek Erdélyre leendő kiterjesztését kérelmezte volt a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister ur 1877. évi szeptember 20-ról 17,165. sz. leiratában a belügyminister ural egyetértve, kimondotta, hogy azon rendeletnek Erdélyre kiterjesztése elkerülhetlen lévén, az italméresi jögnak és az ellen elkövetett kihágások esetében követendő eljárásnak körülírása végett szabályrendeletileg jelenleg intézkedni nem szükség.

Később azonban az 1866-iki korlátnoksági 1306. sz. rendelet által védett jogosultak érdekei az üzérkedők leleményes csonkításával veszélyeztetvén, Kolozsmegye indokolt felterjesztésére a nmlgu m. kir. belügyminister ur 1880. május hó 29-éről 23,632. sz. rendeletével, mely a rozsolis, rhum, liqueur, cognac árát literenként 60 krajczárban állapította meg, s azt is csak a bejegyzett czégü kereskedők által gyakoroltatni engedte meg; az addig üzött visszaéléseknek egyelőre gátot vetett és ennek következtében a korcsmajogosultak törvényein alapuló érdekei kellően védve voltak; az ezen jogot megtámadó leleményes üzérkedők azonban ismételt támadást intéztek az újabb időben feltalált rhum-sprít név alatt finomított festett szesznek 60 kros üvegekbeni és míg a rendeletnek kijátszására 1/2 literes üvegekben 30 kroni árulásával, az üvegeknek mégis 10 krért azonnali visszavételével az utczáni korcsmaüzletté elfajult terjesztésével.

Ezen az italméresi jogot tetemesen csonkító támadás korlátozása érdekében Kolozsmegye és Kolozsvár város törvényhatóságai 1883-ban a nmlgu belügyminister urhoz folyamodtak, kérvén, hogy az 1880. évi fentidézett rendeletet meg- és oda változtatni méltóztatna, hogy rozsolis, rhum, liqueur, cognac és azóta forgalomba jött rhum sprít csak akkor tekintessék vegyes kereskedésekben lepecsételt üvegekben elárusítható szesz italoknak, ha azok ára 50 erőfokig legalább 60 kr. és 50 erőfokon felül legalább 1 frt 10 krba határozatnak; indokul felhozván, hogy a vidéken a korcsmajog kijátszása céljából csupán és egyedül az ezzel jogcsonkítást tevő üzérkedők czégjegyzéshez folyamodnak és alig 20—30 frt értékű más áruk mellett 10—20-szoros értéket meghaladó rhum-spirittet hoznak forgalomba, mely 80—90 erőfoku lévén, vizzeli vegyülés által oly olcsó pálinkát terjeszt és nyílt utczán korcsmaírlást üz, hogy ez által a korcsmajog jövedelme megsemmisül; kimutatták ezen felterjesztések, hogy rhum-sprít nem egyéb festett, finomított szesznél és nem valódi rhum; ezt igazolta Kolozsvár városa vámhivatalai kimutatásaival, hogy 1882-ben 37,495 liter volt a behozatal, holott a valódi rhumfogyasztás 1877—1882-ig hat évi átlag szerint 8289—9946 liter között állott azelőtt és a valódi rhum literének ára mindig és most is 2—3 frt között volt és hogy ezen 60 kros rhum-sprít e szerint nem valódi rhum.

De már a fent idézett behozott nagymennyiségű rhum-sprít is kitünteti, hogy ez nem csak Kolozsvár városában

fogyasztatik, hanem a vidéket is elárasztotta, lehet, hogy 1882. év óta a behozatala ezen rhum-spritnek apadott Kolozsvár városában, de ez nem igazolja azt, hogy ezért ezen rhum-sprit nem semmisíti meg a regale jövedelmet, mert azóta Kolozsvárt több helyen gyárilag készül ezen rhum-sprit.

Ezen indokolt két felterjesztésre a nmlgu m. kir. belügyminister ur Kolozsvár városának 1884. évi június 20-án 20017. sz. a. és Kolozsmegyének 1884. évi október 16-án 53554. sz. a. válaszában azt mondotta, hogy a lepecsételt üvegekbeni szeszes italok minimalis árát azért állapította meg 60 krban, hogy azokat ne kelljen minőség szerint vizsgálat alá venni, hanem, hogy azok az ár által legyenek ellenőrizhetők és hogy a kért fokok szerinti ármeghatározás előidézné, hogy minden egyes esetben a lepecsételt üvegekben árult italt kellene vizsgálat tárgyává tenni, mely eljárás az elkerülni óhajtott zaklatás nélkül kivihető nem volna, másrészt a kereskedés szabad forgalma ez által korlátozhatnák.

Átértve ezen a kérelmeket megtagadó indokokat elismerve a kivihetőség nehézségeit, a kereskedelmi forgalomban előállható akadályokat az országos gazdasági egylet, mint hivatásánál fogva az erdélyi gazdák és birtokosok jogainak, érdekeinek védője, más módot bátorkodik jelen alázatos felterjesztésével javaslatba hozni.

Ezen javaslatba hozandó rendelkezés jogosultságát igazolhatja a nmlgu m. kir. belügyminister urnak 1869. évi 7480. sz. a. Kolozsvár városához intézett kegyes leirata, melyben oda utasította, hogy az italmérési kir. kisebb haszonvételek javadalmait, a város közönségének nem csak joga, hanem kötelessége is megvédelmezni, mert ezen jog használása a város jövedelmének legfőbb részét képezi és ennek apadása esetében a közhatóság szükségleteinél előforduló hiányt kénytelen lenne pótdadó felemelés útján fedezni.

Ugyanazon joga van a vidéki korcsmajogosult birtokosoknak.

Tekintve, hogy ezen jövedelem eddigelé legtöbbnyire a birtok évi adóját fedezi, tekintve, hogy a még nagyon is sok helyen rendezetlen, tagosíthatlan birtokok tagosítási költségeit ezen jövedelem szokta fedezni;

tekintve, hogy az általános európai gazdasági válság által jelenleg és egyelőre mindenesetre a birtokosok jövedelme apadott és ennek hatása első sorban az erdélyi birtokosokat a létező romániai gabona behozatala miatt leginkább sújtja;

tekintve, hogy a tervbe vett és életbe léptető Német- és Franciaországi vámemelések, melyek nem csak a gabonára, hanem a marhára és minden más terményekre is kiterjedend újból, a távolság miatt a fuvarberek miatt is újból az erdélyi birtokosok jövedelmét apasztandja;

tekintve, hogy a regale jövedelme az államkincstárnak is a jövedelmi adó által tetemes bevételt okoz, mely annak elértékeltelenítése után apadna.

Mindezen indokok elég erősek arra, hogy Nmltóságod a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister ural-

egyetértve, méltóztassék az 1884. évi június 20-iki 20017. sz. és 1884. évi október 16-iki 53,554. sz. alatti válaszaiban felhozott egyetlen indok fenntartásának mégis az 1880. évi május 29-én 23,632. sz. a. kelt rendeletét meg- és oda változtatni, hogy a rhum minimalis ára 1 frtra határozassék, s a törvényhatóságokat oda utasítani, hogy ezen 1 frtos rhum, mint a 60 kros másnemű szeszes italok árulását csak olyan üzletekben engedélyezzék, melyekben nem ez a főüzlet, hanem a mint ezt már az 1866. évi korlátnoki rendelet, ugyszintén a nagyméltóságú m. kir. belügyminister ur 1870. évi 59,560. sz. rendeletében is kijelentette, csak mellék üzletként gyakoroltathassék.

Ugyszintén a nmlgu m. kir. belügyminister urnak 1880. évi 23,632. sz. alatti leirat 1-ső pontjának azon részét, melyben az üveg értékének 10 kros meghatározása foglaltatik, kellő magyarázatot adni méltóztatna, mert a visszaélések közé az is tartozik, hogy félliteres üvegekben árultatik és ezen félliteres üveg 10 krért vissza cseréltetik, ezzel kijátszván a leirat azon célját, hogy korcsmaüzletté ne fajulhasson, általában a visszacserélés egészen eltiltandó lenne; ezzel lenne a korcsmajog csonkításának gát vetve, a mi a korcsmajogosultak olyan érdeke, mely által a valódi ipar és kereskedelem nem szenved.

Tiszteletteljes jelentésünket a jogosult birtokosok érdekében Nagyméltóságod becses figyelmébe ajánlván.

Kelt az erdélyi orsz. gazdasági egylet 1885. márczius hó 29-iki közgyűléséből.

Báró Kemény Gábor s. k.,
elnök.

Gamauf Vilmos s. k.,
e. titkár.

A felterjesztés általános helyesléssel fogadtatván, elnök ajánlkozott, hogy azt a nmlgu belügyminister urnak személyesen benyújtani fogja, mit közgyűlés őszinte hálával fogadott. Egyszersmint határozatott, hogy a szöveg az összes erdélyrészi törvényhatóságoknak és érdekelt lapoknak tudomásvétel, illetőleg közlés végett megküldessék.

126. Egyleti alelnök Szabó József:

A korcsmai csonkítások ügyében indítványozom az összes erdélyrészi törvényhatóságokhoz átírni és őket a kihágások fenyítését megyében foglaló szabályrendelet készítésére felhívni. Miután Erdélyben eddigelő az 1876-ik évi 20,238. sz. belügyministeri leirat értelmében az italokkal jogositatlanul üzérkedőket a Compilata Constitutio III. R., VI. T. 1. Articulum szerint csak 12 frtig lehet büntetni és visszaesések alkalmával nem létezik fokozatos büntetés.

A 12 frt pedig vagyontalanság esetében más újabb törvények szerint 2 napi fogsággá változtatnak át; ezen csekély büntetésért a tettenérés gyakori kikerülhetése reményében, ugyanazon egyén huzamosan üzérkedik és állásánál fogva a 2 napi bezáratást szívesen eltűri a nyert jövedelme fejében. E tekintetben Kolozsvár városában 1882. és 1883-ik évben közgyűlési határozatok alapján a borjövődéki javadalom tárgyában alkottak szabályrendeleteket és azok a nmlgu m. kir. belügyministeriumnak 1883. október 24-én 61,957. sz. alatt kelt rendeletével helyben hagytattak.

De Kolozsvár városának ezen szabályrendelete a vidékre nem alkalmazhatók, mert ott egész más viszonyok állanak fenn, más bevétel tekintetben zárt város lévén — a vidéki (megyei) szabályrendeleteken főfigyelem inkább, a zugkorcsmárlások fenytése, fokozatos büntetés kiszabása és a vidéki vegyes kereskedők által a pecsételt üvegekbeni urulások által a létező rendeletek kijátszására irányuló törekvések korlátozása, ugyszintén visszaesések esetében a létező rendeletek ellenére gyakorolt szeszes italok árulhatóságának végképpen elvesztése lenne felveendő.

— Az indítvány általános helyesléssel fogadtatván, többek hozzászólása után határozottatott, hogy ez is az erdélyrészi törvényhatóságoknak, egy az ig. vál. által kidolgozandó és mintául szolgálható szabályrendelet kíséretében megküldessék. —

127. Inczedy Sámuel, mint a szavazatszedő bizottság elnöke, a következő választási eredményt jelenti be:

Hitelesítik:

Báró Bánffy Albert,
Mucsy József,
Szenkovich Márton.

Szavazott 42 tag, megválasztattak, elnökké: Báró Kemény Gábor 42 szavazattal, I-ső alelnökké: Szabó József 42, II-od alelnökké: Báró Jósika Sámuel 42, III-ad alelnökké: Báró Bánffy Ádám 42. Választmányi tagokká: Balla Pál 33, Báró Bánffy Ernő 42, dr. Berde Áron 42, Gróf Bethlen Gergely 42, Benigni Sámuel 35, Bodor Antal 41, Dávid Antal 41, Eöry Tivadar 41, Filep István 42, Hutflész Károly 42, Nagy Lajos 42, dr. Nagy Mór 39, Réti János 30, Dr. Réthy Mór 42, Ritter Gusztáv 42, Sárosy Pál 42, Sipos Gábor 33, Gróf Schweinitz Gyula 42, Szabó Sámuel 42, dr. Szentkirályi Ákos 41, Szigethy Miklós 41, Tóth Zsigmond 42, Tuba Lajos 42, Vörös Sándor 42.

Elnök a maga, elnöktársai és az igazgató választmány nevében köszönetet mondva, a közgyűlést beárta.

Báró Kemény Gábor,
egyleti elnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti títká.